Lodzer Tageblat № 253

Opłata pocztowa uiszcz. ryczałtem

פרייז 15 גראשען

לאָדזער טאַגעבלאַט

היינט 6 זייטען

23-טער יאהרגאנג | 5 listopada 1930 r. | מיטוואָך, פ׳ וירא י״ד מרחשון תרצ״א

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16. טעלעפאָנען פון: רעדאַקציע 10057, פון אדמיניסטראַציע 10047.

דעקרעט וועגען רבנים און קהלות-וואהלען

בלוטיגע צוזאמענשטויסן אויף א ענדעקישן וואל-מיטינג אין ווארשא

פראנקרייך פאר דעצידירענדע בעשלוסען וועגען בעציהונג צו פוילען

פעראָרדנונג וועגען רבנים און קהלה וואהלען

וואַרשא, 4. נאָוו. (טעלעפאָניש פון קאָרעספאָנדענט) אין די נאָהענסטע נומערן פון „דזשענניק אוסטאַוו" וועט ערשיינען אַ אויספיהר-פעראָרדנונג פון ביל-דונגס-מיניסטער וועגען וואַהלען פון רבנים און די אָרגאַנען פון די יודישע קהלות. די פעראָרדנונג וועט זיין אַ המשך פון דער פריהערדיגער פעראָרדנונג וועגען די קהלה-וואַהלען.

דעבאטע וועגען פוילען אין פראנ-צויזישען פארלאמענט

פּאַריז, 4. נאָוו. (ספּ.) דער פּיהרער פון די ראַדיקאַלען דעלאַדיער איז היינט אַרויס מיט אַן אַרטיקעל אין דער פּרעסע וועגען דער בעציהונג צו פוילען, ער פרעגט, וואָס וועט פראַנקרייך טאָן, אויב דייטשלאַנד, אונטער'ן פּרעטעקסט, אַז די אַלירטע מלוכות האָבען נישט ערפילט די ענטוואָפענונגס-הבטחות פון ווערסאַיער טראַקטאַט, וועט פערגרעסערן איהר אַרמעע? און צו וועט פראַנקרייך אין צוויי יאָהר אַרום בעגייען דעם מיליטערישען אָפּמאַך מיט פוילען?

צום סוף לעגט ער פאָר צו בעזייטיגען די סכנה פון פוילישען קאָרידאָר, איינפיהרענדיג דאָרט אַ געמישטע אַד-מיניסטראַציע.

דער הויפּט-אינטערפּעלאַנט אויף דער היינטיגער זיצונג אין פראַנצויזישען פאַרלאַמענט, וועט פאָדערען צו שאַפען אַ פּאַנעוראָפּעאישע אוניע און אַ פייערליכע דעקלאַראַציע לגבי פוילען, ווייל די גרענעץ פון פראַנקרייך ליגט ביי דער ווייסעל.

בלוטיגע צוזאמענשטויסען אויף א ענדעקישען מיטינג אין ווארשא

וואַרשא, 4. נאָוו. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) היינט איז אין דער „רעסורסא קופּיעצקא" פאָרגעקומען אַ ענדעקישער מיטינג. בעת'ן מי-טינג זענען אונבעקאַנטע בעפאַלען די אַנטיילנעמער און עס איז געקומען צו גרויסע געשלעגען. מען האָט אויך געשאָסען פון רעוואָלווערען און עטליכע פּער-זאָן זענען פערוואונדעט געוואָרען.

נאָכ'ן מיטינג איז ווידער פאָרגעקומען אַ אָנפאַל אויף דער רעדאַקציע פון א. ב. צ. און אויך אַ אָנפאַל אויפ'ן סעקרעטאַריאַט פון דער ענדעקישער פּאַר-טיי. עס זענען אויסגעהאַקט געוואָרען די שויבען און די איינריכטונג איז דעמאָלירט געוואָרען.

רעפעראט פון אינערן-מיניסטער אין לעמבערג

וואַרשא, (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) דעם 5 נאָוועמבער 6.15 אין אָוונט, וועט דער אינערן מיניסטער גענעראַל סלאַוואי סקלאַדקאָווסקי האַלטען אַ רעפעראַט אין לעמבערג א. ג. „וואַהל-שטימונגען". די פאַרלעזונג וועט טראַנסמיטירט ווערען דורכ'ן פּוילישען ראַדיא.

אפשידס-באנקעט לכבוד מיסטער דעוועי

גרויסע רעדע פון מיניסטער מאַטושעווסקי

וואַרשא, 4. נאָוו. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) דעם 7-טען נאָוועמבער וועט דער פינאַנץ-מיניסטער מאַטושעווסקי געבען אין די זאַלען פון האָטעל בריסטאָל אַ אָפּשידס-באַנקעט לכבוד דעם אַמעריקאַנישען פינאַנץ יועץ אין פוילען מיסטער דעוועי, לכבוד זיין אָפּפאָהר קיין אַמעריקא.

אויפ'ן באַנקעט וועט מיניסטער מאַטושעווסקי האַלטען אַ גרויסע רעדע וועגען ווירטשאַפטליכע און פּאָליטישע פּראָבלעמען אין פוילען.

פערמאכט דאס אוקראינ. גימנאזיום אין דראהאביטש

לעמבערג, 4. נאָוו. (טעלעפאָניש צום „לאָדז. טאַג.") די זיכערהייטס-מאַכט האָט געשלאָסען דאָס אוקראַאינישע גימנאַזיום אין דראָהאָביטש, צוליב דעם, וואָס עס איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז די שילער פון גימנאַזיום האָבען זיך בעטייליגט אין אַ סאַבאָטאַזש און אַנטי-מלוכה אַקציע.

די תלמידים פון 1., 2. און 3-טען קלאַס וועלען איבערגעהן אין די רע-גירונגס-גימנאַזיום און די פון די העכערע קלאַסען וועלען קענען אַריינגענומען ווערען אין אַנדערע שולען.

אמעריקאנער אויסערן-מיניסטעריום ארויסגעפאדערט פון לאנדאן דאקומענטען וועגען א"י פראגע

אמעריקאנישער אויסערן-מיניסטער בעקענט זיך מיט דער א"י-פראגע

וואַשינגטאָן, 4. נאָוועמבער (ספּ. צום ל. טאַגעבלאַט") אונטער'ן דרוק פון די גרויסע פּראָטעסט-מיטינגען פון די אַמעריקאַנער יודען געגען ענג-לאַנד, איז דער אַמעריקאַנישער אויסערן-מיניסטער סטימפּסאָן צוגעטרעטען צו שטודירען די פּאַלעסטינא-פראַגע. ער האָט זיך לעת עתה אָפּגעזאָגט צו געבען אינפאָרמאַציעס כל זמן ער וועט זיך נישט בעקענען מיט דער פראַגע.

נעכטען האָט ער שוין בעקומען פון לאָנדאָן, די נויטיגע דאָקומענטען.

ווי מען שמועסט אין די פּאָליטישע קרייזען, ערקלערט זיך דער לעצטער שריט פון דער ענגלישער רעגירונג אין א"י נישט מיט פּאָליטישע נאָר מיט עקאָנאָמישע מאָטיווען.

דער ישוב וויל זיך נישט זעצען צום „רונדען טיש" מיט די אראבער

ירושלים, 4. נאָוו. (יטא) די אַלגעמיינע ציוניסטען האָבען בעאויפ-טראַגט זייערע מיטגלידער אין אַקציאָנס-קאָמיטעט, אַז זיי זאָלען אַרויס טרעטען געגען יעדען פרוב פון אַ קאָנפערענץ ביים „רונדען טיש" מיט די אַראַבער.

צו דער ערשטער שמערצליכער יאָהרצייט פון אונזער נישט פער-געסענעם מאַן און פאָטער

ר׳ אליעזר לאזעל לעשטשינסקי ז"ל

קומט פאָר מאָרגען דאָנערשטאָג 10 אַ זייגער פריה אַ הזכרה אויף דעם בית-עלמין, צו וועלכער לאַדענט איין קרובים און בעקאַנטע

די טיפגעטרויערנדע פאַמיליע

פראטעסט-דעפעשן פון אלע יודישע קהלות אין פוילען

געגען דער ענגלישער רעגירונג

די דעפעשען ווערען אָפּגעשיקט קיין לאָנדאָן איידער עס וועט פאָרקומען די ארץ-ישראל-דעבאַטע

וואַרשא, 4. נאָוו. (יטא) אַ גאַנצע רייהע קהלות פון פוילען האָבען צוגע-שיקט צום צ. ק. פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע פּראָטעסט-דעפּעשען געגען „ווייס בוך". די דעפּעשען זענען אַדרעסירט אָדער צום ציוניסטישען צ. ק. אָדער צום ספּיקער פון ענגלישען פאַרלאַמענט, אָדער צו די פאָרשטעהער פון די ענג-לישע פּאַרטייען.

מען מאַכט אויפמערקזאַם, אַז די פּראָטעסט-דעפּעשען זאָלען אַרויסגעשיקט ווערען וואָס שנעלער, כדי זיי זאָלען נאָך אָנקומען קיין לאָנדאָן פאַר דער א"י-דעבאַטע אין פאַרלאַמענט.

געוועזענע יודישע לעגיאָניסטען פערקלאגען די ענגלישע רעגירונג פאַ"ן ענגלישען פאלק

ירושלים 4. נאָוו. (יט"א) די געוועזענע יודישע לעגיאָניסטען אין ארץ ישראל האָבען אָפּגעהאַלטען אַ פערזאַמלונג, אויף וועלכער עס איז אַרויסגעטראָגען גע-וואָרען אַ שאַרפער פּראָטעסט געגען דער ענגלישער רעגירונג.

די געוו. לעגיאָניסטען האָבען ערקלערט, אַז זיי האָבען פערגאָסען זייער בלוט פאַר ענגלאַנד אין די שווערסטע מאָמענטען פונ'ם וועלט-קריג.

די פערזאַמלונג האָט אָנגענומען אַ בעשלוס צו פערקלאָגען די ענגלישע רעגירונג פאַר'ן ענגלישען פאָלק.

ארעסטירט געוועזענע דעפוטאטען פון שלעזישען סיים

קאַטאָוויץ. (טעלעפאָניש צום „לאָדז. טאַג.") אויף פּאָמאָזשע זענען היינט דורכגעפיהרט געוואָרען פיל רעוויזיעס צווישען געוועזענע דעפּוטאַטען פון שלעזישען סיים, אין חשד צו האָבען געפיהרט אַ אַנטי מלוכה'שע אַקציע.

עס זענען אַרעסטירט געוואָרען די געוועזענע דעפּוטאַטען: טיטולינסקי, יוליוש בראַצקי, פערדינאַנד טויבע, אַלפרעד באַרטי און רודאָלף שנויען.

געוועזענער דעפוטאט קוואפינסקי ווערט בעפרייט אויף קויציע

וואַרשא, (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) דער געוועזענער דעפּוטאַט יאַן קוואַפּינסקי, וואָס איז דורכ'ן געריכט אין סאָסנאָוויעץ פער'משפּט געוואָרען אויף 1 יאָהר פעסטונג, ווערט בעפרייט געגען קויציע

אַכטונג נאַציאָנ. יוגענד אין ראַיאָן פון גייערס מאַרק!

17 היינט, מיטוואָך, 8 אָוונט 17

קומט פאָר אין לאָקאַל פון בני ציון רזשנאָווסקא 7

אַ דרינגענדע פערזאַמלונג

פון דער ציונ. און נאַציאָנאַלער יוגענד אין ראַיאָן פון גייערס מאַרק

חברים, קומט אַלע, קיינער דאַרף נישט פעהלען!

יוגענד-וואַהל-קאָמיטעט

ביים בלאָק צו פערטיידיגען די רעכט פון יוד. פאָלק אין פוילען

די שווער געטראָפענע ברידער און שוועסטער רוסמאַן צוליב'ן טויט פון זייער אונפערגעסליכער הייסגעליבטער מוטער

נ"ע גאַלדא

דריקט אויס דעם אויפריכטיגסטען מיטגעפיהל

המקום ינחמהו בתוך שאר אבלי ציון וירושלים

פאַמיליע ראַזענצווייג

28 בלאָק צו פערטיידיגען די ווירט-שאַפטליכע אינטערעסען פון דער יודישער בעפעלקערונג

פאָדערט אויף אַלע ווירטשאַפטליכע אָרגאַנ. און אינסטיטוציעס זיי זאָלען אָנמעלדען אין סעקרעטאַריאַט פון הויפּט-וואַהל-ביוראָ (זשעלאָנא 10א) וועגען זייערע נאָהענטע פערזאַמלונגען און מיטינגען לטובת אונזער בלאָק

שטימט און אַגיטירט פאַר דער ליסטע 28

וואַהל-עקזעקוטיווע

Dr. med.
G. Gersztajn
ספּעציאַל-אַרצט פאַר אויגען-קראַנקהייטען
Traugutta 12 (טראַוגוטאַ)
Telefon 175-10
נעמט אָן פון 11 ביז 1 און פון 7 ביז 8 אָוונט.

ווינער אָרטאָפּעדישע פּראַצאַווניע

— אונטער אויפזיכט פון אַ דאָקטאָר ספּעציאַליסט — מאַכט לויט גיפּס-מאָדעלען וואָקלאַדקעס געגען פלאַכע פיס קינסטליכע פיס, אָרטאָפּעדישע גאָרסעטען און אַפּאַראַ-טען א. ז. וו. גדאַנסקא 28, וו. 1, פון 5—7 אָוונט

Dr. med.
H. Borzekowska
ספּעציאַל-אַרצט פאַר אַקושער און פרויען-קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט
Gdańska 44, tel. 185-88
נעמט אָן פון 5 ביז 7 אָוונט.
5059

Zakład Freblowski
(z ogródkiem)
דער ערשטער העברעאיש-פּוילישער
גן-ילדים
ביי דער שולע און גימנאַזיום
פון י. קאַצענעלזאָן
ס'ווערען אָנגענומען קינדער אין דער פאַרמיטאָג און נאָכמיטאָג-גרופּע אין עלטער פון 4—6 יאָהר. מיט אָנמעלדונגען אין קאַנצעלאַריע פון גימנאַזיום צעגעלניאַנאַ 28.

Dr. med H. Różaner
ספּעציאַליסט פון הויט- און וועענערישע קראַנקהייטען און קינדערלאָזיגקייט
נאַרוטאָוויטשא 9, טעל. 128-68
נעהמט אָן פון 8—10; 5—8 אָוונט
אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

סטאַרשי פעלדשער
J. Bornstein
צעגיעלניאַנא 51. טעל. 201-25
מיט לאַנג-יעהריגער שפּיטאַל און פּריוואַט פּראַקטיק
נעמט אָן טעגליך.

מזל טוב ווינשען מיר אונזערע פריינד
שלמה גרינדמאַן און פרוי
צו דער פאַרלאָבונג פון זייער טאָכטער
דאַרא מיט ה׳ יצחק פיינשניידער
שמואל זיסמאַן און פרוי

Dr. M. GOLDFARB
זאַוואַדזקא 18, טעל. 153-19
הויט, האָר און געשלעכטס-קראַנקהייטען
נעמט אָן פון 9—12 פאַרמיטאָג און פון 5—8 אָוונט

Dr. Med. E. Reicher
ספּעציאַל אַרצט
פאַר הויט האָר און וועענערישע קראַנקהייטען
דיאַטערמיע-בעהאַנדלונג און עלעקטראָ-טעראַפּיע
פּאָלודניאָווא 8 טעל. 201-93. נעמט אָן פון 8—11 פריה און 5—9 אָוונט. זונטאָג פון 9—1 מיטאָג.
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פּרייזען

Dr. med. Adam Bender
נאַרוטאָוויטשא 30 טעל. 114-75
ספּעצ. אינערליכע און האַרץ-קראַנקהייטען

די מאנדאט=קאמיסיע וועט נאר טיילווייז בעריהרען די ארץ=ישראל=פראגע

בעריהמטע ענגלישע יוריסטען פאדערן אנצוקלאגען דאס ווייס-בוך פאר'ן האגער אינטערנאציאנ. טריבונאל

קאנפיסקירט טויזענדער ביקסען, קוילען-ווארפער און אמוניציע ביי עסטרייכישע סאציאליסטען

מאַנדאַט-קאַמיסיע פיהרט נישט קיין דיסקוסיע וועגען „ווייס-בוך"

גענף, 4. נאָוו. (ספּ.) ווי מען האָט פריהער גערעכענט, וועט די מאַנדאַט-קאָמיסיע אויף איהר איצטיגער סעסיע בעטראַכטען דאָס ווייס-בוך. ווי עס שטעלט זיך אָבער אוצט אַרויס, וועט קיין דיסקוסיע וועגען דער פראַגע נישט געפיהרט ווערען. עס איז בלויז מעגליך, אז איינצעלנע מיטגלידער זאָלען אין זייערע רעדעס בעריהרען דעם דאָזיגען ענין.

2 בעריהמטע ענגלישע אדוואקאטען שטעלען פעסט,

אַז דאָס ווייס-בוך איז אַ סתירה צום מאַנדאַט

לאָנדאָן 4. נאָוו. (יט"א) סער זשאָן סיימאָן און לאָרד היילשען ביידע בעריהמטע ענגלישע אַדוואָקאַטען האָבען ערקלערט, אַז עס זענען פעראַן אַ גאַנצע רייה סתירות צווישען פאַספילד'ס ווייס-בוך און דעם מאַנדאַט. זיי פאָדערן, אז דאָס ווייס-בוך זאָל איבערגעשיקט ווערען צום פעלקער בונד און צום האגער אינטערנאַציאָנאַלען טריבונאַל. ביז דאַן זאָלען די בעשטימונגען פון ווייס-בוך נישט איינגעפיהרט ווערען אין לעבען.

לאָיד דזשאָרזש פאַר צוזאַמענאַרבייט מיט דער לייבאָר רעגירונג

לאָנדאָן, 4. נאָוו. (ספּ.) לאָיד דזשאָרזש האָט היינט אין זיין רעדע אין פאַרלאַמענט קריטיקירט די רעגירונג און ערקלערט, אַז די ליבעראַלען וועלען ווייטער צוזאַמענגעהן מיט דער לייבאָר-פאַרטיי, כדי צו זעהען אויף וויפיל די צוזאַמענאַרבייט מיט איהר וועט זיך איינגעבען.

א"י-פרעסע האט פערשוויגען דעם יאהר-טאג פון באלפור דעקלאראציע

ירושלים 4. נאָוו. פון דער גאַנצער א"י-פרעסע האָט בלויז „הארץ" געווידמעט אַ לייט-אַרטיקעל דעם 13-יאָהר טאָג פון דער באַלפור דעקלאַרעציע. די צייטונג שרייבט, אַז דער דאָקומענט איז נישט קיין ווערטלאָזער שטיקעל פאַפיר און מ'קאָן איהם נישט מבטל מאַכען.

„סעטשורדיי רעוויו" וועגען פאַספילד'ס א"י-פאָליטיק

לאָנדאָן, (יט"א)

דאָס וואָכענבלאַט „סעטשורדיי רעוויו" פאַרעפענטליכט אַן אַרטיקעל וועגען „ווייס בוך". די צייטונג פאָדערט אויף די רעגירונג זאָל זיך צוריקציהען פון איהר א"י-פאָליטיק און לאָרד פאַספילד, וועלכער טראָגט די פעראַנטוואָרטליכקייט פון די דאָזיגע פאָליטיק זאָל רעזיגנירען. פאַספילד מוז זיין דאָס כפרה-הינדעל ערקלערט די צייטשריפט — ווייל גרויס בריטאַניען קען נישט ווערען ערנידריגט פאַר ברעכען איהר וואָרט, אין פאַל ווען די מאַנדאַט-קאָמיסיע וועט בעשליסען, אַז די גאַנצע פאָליטיק בעדייט אַ ברוך פון מאַנדאַט. עס איז קיין שום ספק, אַז בלויז מאָטיווען, וואָס האָבען נישט קיין שייכות מיט א"י האָבען גורם געווען דאָס ערשיינען פון „ווייס-בוך". די אָפּשטימונג אין פאַרלאַמענט וועט זיין געגען דער רעגירונג. צום סוף טרעט אַרויס שאַרף די צייטשריפט געגען פאַספילד'ן, ערקלערענדיג, אַז צו וואָס ער ריהרט זיך צו, מאַכט ער קאַליע.

די איינוואנדערונג קיין ארץ-ישראל אין חודש סעפטעמבער

ירושלים, 4. נאָוו. (יט"א) אין סעפטעמבער זענען אָנגעקומען קיין ארץ-ישראל 329 יודען. 94 קריסטען און 19 מוזולמענער. אַרויסגעפאָהרען זענען 115 יודען, 109 קריסטען און 53 מוסולמענער.

אפגענומען דאס געוועהר ביים עסטרייכישען שוץ-בונד

ווין, 4 נאָוו. (ספּ.) לויט אַ פאָראָרדנונג פון מיניסטעריום זענען דורכגעפיהרט געוואָרען רעוויזיעס אין אַלע סאָציאַליסטישע אָרגאַניזאַציעס, אין די רעדאַקציעס פון ס.ד.-אָרגאַנען, און סאָציאַליסטישע ספּאָרט-פעראיינען א.א.וו. וואו עס זענען קאָנפיסקירט געוואָרען טויזענדער ביקסען, אַמוניציע, מאַשינגעוועהר און האַנד-גראַנאַטען.

עהנליכע רעוויזיעס זענען פאָרגעקומען אין פיל שטעט פון עסטרייך און אומעטום זענען אָפּגענומען געוואָרען מאַסען געוועהר און אַמוניציע.

בעריהמטער דייטשער פאליטיקער וועגען א דערנעהנטערונג מיט פוילען

בערלין, 4. נאָוו. (ספּ) דער בעריהמטער דייטשער פאָליטיקער רייכבאַדען, געוו. מיניסטער און מיטגליד פון דער דייטשער דעלעגאַציע אין פעלקער-בונד, שטעלט זיך אָפּ אין „בערלינער קוריער" אויף די בעציהונגען צווישען דייטשלאַנד און פוילען. ער זאָגט, אַז עס מוז געענדערט ווערען די ביז-איצטיגע בעציהונג צו פוילען. אויב די אונטערהאַנדלונגען וועגען אַ דערנעהנטערונג מיט פוילען זענען נישט צוזאַמענגעקומען, איז דאָס די שולד פון פוילען. אויב דייטשלאַנד וואָלט געהאַט אַזאַ גרויסע אַרמעע ווי פוילען, דאַן וואָלט עס געווען אַ גרויסע געפאַהר פאַר אייראָפּא.

דייטשלאַנד, זאָגט ווייטער רייכבאַדען, מוז ליקווידירען די ביז-איצטיגע פאָליטיק צו פוילען, כדי עס זאָל מעגליך ווערען דאָס צוזאַמענלעבען פון ביידע פעלקער.

ספעציעלע האקענקרייצלערישע צייטונג אין דייטשלאנד

דאַנציג. (יטא) די הוגע לייטונג פון די האַקענקרייצלער האָט אָנגעהויבען אַרויסצוגעבען אַ ספּעציעלע צייטונג א.נ. „דאַנציגער בעאָבאַכטער", וואָס האָט זיך געשטעלט די אויפגאַבע צו בעקעמפען דאָס איינפלוס פון דער פוילישער רעגירונג און פון דער יודישער סוחרים'שאַפט אין דער פרייער שטאָט דאַנציג. אין ערשטען נומער פון „בעאָבאַכטער" געפינען מיר שוין אַ רייהע שענדליכע בלבולים געגען יודישע סוחרים.

יובילעאום פון קרן-היסוד

ירושלים, (יט"א) אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן 10-יעהריגען יובילעאום פון קרן היסוד גרייט צו דאָס צענטראַל-ביוראָ אַן אינטענסיווע יובילעאום-קאָמפּאַניע. עס וועלען פערעפענטליכט ווערען דורך דער יודישער פרעסע ספּעציעלע אַרטיקלען, געווידמעט דער טעטיגקייט פון קרן-היסוד מיט זכרונות פון איהר 10-יעהריגער עקזיסטענץ. עס וועלען פערעפענטליכט ווערען אַפּעלען פון פּרעז. פּראָפ. ווייצמאַן, פּרעז. נחום סאָקאָלאָוו, פעליקס וואַרבורג, אָסקאַר וואַסערמאַן א. א. אַנגעזעהענע ציוניסטישע פיהרער וועלען אַרויספאָהרען אויף ספּעציעלע טורנעען, כדי דורכצופיהרען די קאָמפּאַניע.

דירעקטאָר פון קרן-היסוד, דר. לייב יפה, האָט אין אַן אינטערוויו מיט יט"א אָנגעוויזען, אַז די הכנסות פון קרן היסוד אין מזרח-אייראָפּע אין די לעצטע צוויי יאָהר האָבען זיך נישט פערקלענערט, נישט געקוקט אויף דעם עקאָנאָמישען קריזיס, וואָס בעווייזט די ענטשלאָסענקייט פון יודישען פאָלק צו פיהרען ווייטער די אויפבוי-אַרבייט, נישט געקוקט אויף אַלע שוועריגקייטען.

60-יעהריגער געבורטס-טאג-יוביליי פון יעקב ראזענהיים

פראַנקפורט. (יטא) די טעג פאַרענדיגט זיין 60-סטען לעבענס-יאָהר דער פרעזידענט פון דער וועלט-אָרגאַניזאַציע „אגודת ישראל" ה' יעקב ראָזענהיים. זינט 1900 איז יעקב ראָזענהיים דער אויסגעבער פון וואָכענשריפט „דער איזראַעליט" (רעדאַגירט דורך ש. שאַכנאָוויטש). יעקב ראָזענהיים איז דער מחבר פון אַ רייהע ווערק, צוו. אַנד. „בעמערקונגען צו דער אָריענטירונג אין געגענוואַרטיגען יודישען גייסטיגען לעבען", אַ פאָלעמיק מיט הערמאַן קאָהען, מאַרטין בובער און יעקב קלאַצקין, „אברהם-יודענטום אָדער משה-יודענטום" און „אַפאָריזמען פאַר דער בעגרינדונג פון דער יודישער עמוק".

קאַנטאָר מרדכי הערשמאַן פון אַמעריקא אָנגעקומען קיין אייראָפּא

בערלין 4. נאָוו (יט"א) דאָ אַהער איז אָנגעקומען אויף אַ טורנע איבער אייראָפּא דער בעקאַנטער אַמעריקאַנער חזן מרדכי הערשמאַן.

70 עולים אפגעפאהרען קיין א"י

וואַרשאַ. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) היינט זענען פון וואַרשאַ אָפּגעפאָהרען 70 עולים קיין ארץ-ישראל. אויפ'ן וואָקזאַל איז די אָפּפאָרענדע געקומען בעגלייטען אַ גרויסער עולם. עס איז געזונגען געוואָרען „התקוה" און עס האָט געהערשט אַ גרויסע בעגייסטערונג.

רעגירונגס-קאמיסאר אין בענדינער מאגיסטראט

בענדין. (טעלעפאָניש) היינט איז פונאַנדערגעלאָזט געוואָרען דער בענדינער שטאָט-ראַט. אין מאַגיסטראַט איז אַריינגעזעצט געוואָרען אַ רעגירונגס-קאָמיסאַר.

פעראָרדנונג וועגען נייע אויסצייכנונגען

וואַרשאַ, (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) דעם 5 ד. ח. וועט אין „דזיענניק אוסטאַוו" זיך בעווייזען אַ פעראָרדנונג פון מלוכה-פרעזידענט וועגען נייע אויסצייכנונגען פאַר פערדינסטען פון דער פוילישער אומאָפּהענגיגקייט. מיט די נייע אויסצייכנונגען זאָלען בעלוינט ווערען אַ סך בירגער.

עסטרייכישער ראדיא-געזעלשאפט פערענטפערט זיך פאר טראנסמיטירען פראפ. איינשטיין'ס רעדע אויפ'ן לאנדאנער באנקעט

ווין, (יט"א)

די עסטרייכישע אַנטיסעמיטישע צייטונגען האָבען אויף אַ שאַרפען אופן אָנגעגריפען די עסטרייכישע ראַדיאָ-געזעלשאַפט, וואָס זי האָט טראַנסמיטירט פון לאָנדאָן די רעדע פון פּראָפ. אַלבערט איינשטיין אויף דעם „אָרט-אָזע-באַנקעט". די ראַדיאָ-געזעלשאַפט האָט דערום אויסגעדריקט איהר בעדויערן צוליב דעם טעות, אין וועלכען זי איז אַריינגעפיהרט געוואָרען. די געזעלשאַפט טיילט מיט, אַז זי וואָלט נישט טראַנסמיטירט די רעדע פון די פּראָפ. איינשטיין, ווען זי וואָלט געוואוסט, אַז עס האַנדעלט זיך וועגען אַ רעדע מכח מזרח אייראָפּעאישע יודען און וועגען ציוניזם, וואָס ווערט געהאַלטען אויף אַ יודישען באַנקעט.

אויפ'ן לאדזשער וואהל-פראנט

וואהל-מיטינג אין זאל „איירא פעיסקי" פון בלאק צו פערטיידיגען די רעכט פון יודישען פאלק אין פוילען

מאָנטאָג אָוונט האָט דער וואַהל-קאָמיטעט פון „בלאָק צו פערטיידיגען די רעכט פון יודישען פאָלק" איינגעאָרדענט אַ גרויסען מיטינג אין זאַל „אייראָפּעיסקי" אויף זגיערזשער 17, פאַר די איינוואָהנער פון אַלטשטאָט און באַלוט. צום מיטינג זענען געקומען מעהרערע הונדערטער בירגער און הונדערטער מענשען זענען נאָך געבליבען אין דרויסען, נישט קאָנענדיג אַריינקומען אין זאַל. מיט רעדעס זענען אַרויסגעטרעטען די ה"ה: ד"ר ראָזענבלאַט, לאַווניק יאָעל, י. שאַלום.

פון די געגנערישע פאַרטייען האָט בעקומען דאָס וואָרט צוערשט ה' בן-ציון לעווי, אַלס פאָרשטעהער פון דער פאָלקס-פאַרטיי. דער אָפּגאַנג איז שטאַרק אָנגעפאַלען אויף דער „אגודה", ווייל זי האָט פעראַטען און אָפּגענאַרט די פאָלקס-פאַרטיי און צובראָכען די „אחדות", צו וועלכער זי האָט מכלומרש'ט אַליין געוואָרפען. דער רעדנער רופט צו שטימען פאַר וועמען עס איז, אָבער נאָר נישט פאַר דער „אגודה".

עס אָפּאָנירט נאָך אַ פאָרשטעהער פון די לינקע פועלי-ציון, פּרנס צוטראָנאָווסקי — אָבער צוליב דעם טומעל, וואָס ענטשטעהט אינמיטען, קאָן ער נישט ענדיגען זיין רעדע.

דער לעצטער רעדנער, ה' ערליך, שטעלט זיך אָפּ אויף דער טאַקטיק פון דער „אגודה" און טאַדעלט זי שאַרף.

צולעצט ווערט אויפ'ן פאָרשלאַג פון ה' ליכטענשטיין איינשטימיג אָנגענומען אַ רעזאָלוציע, אַז די פאָלקס-מאַסען פון דער אַלטשטאָט און באַלוט שטימען פאַר דער ליסטע 17.

בעלי-מלאכות טארען דאס נישט פערגעסען!

(§) די לאָדזשער האַנדווערקער-קאַמער מאַכט אויפמערקזאַם, אַז נאָר ביז'ן 15. דעצעמבער האָבען די האַנדווערקער, וועלכע בעזיצען נישט קיין מייסטער-בריף, צייט זיך צושטעלען צו די עקזאַמענס אויף אַרויסצובעקומען די דאָזיגע דיפּלאָמען. נאָך דעם טערמין וועלען די אַלע האַנדווערקער אָהן מייסטער-בריף נישט טאָרען בעשעפטיגען אין זייערע וואַרשטאַטען קיין געזעלען און נישט האַלטען קיין לעהר-יונגלעך.

יודיש טעאַטער פילהאַרמאָניע נאַרוטאָוויטש 20

יוד. אַרט.-פעראיין אין פוילען.—דירעקטאַריאַט פון די פעראיינס-טעאַטערן

בעפולמעכטיגטער דיר. פאַר לאָדז: א. שטאַקפעדער לייטער: א. בעזמאַו

גאַסטשפּילען פון דער בעריהמטער אַמעריקאַנער קינסטלערין

אננא יאַקובאָוויטש

פרייטאָג, ד. 7-טען, שבת, ד. 8-טען, זונטאָג, ד. 9-טען נאָוו. 9 אָוונט

פּרעמיערע! צום ערשטען מאָל אין לאָדז פּרעמיערע!

די לעצטע סענסאַציע פון אַמעריקאַנער טעאַטערס

וואָס פערלאַנגט אַ פרוי?

אין 3 אַקטען מיט געזאַנג פון שטיינבערג בעאַרבייט און רעזשיסירט היימאַן יאַקובאָוויטש הויפּטראָל אסתר פירט אויס אננא יאַקובאָוויטש

שבת, 4 נאָכמיטאָג צו ביליגע פרייזען פון 80 גר. די זעהר אויסגענומענע פּיעסע **די משוגענע** אין 3 אַקטען פון סיגעל רעזשיסירט היימאַן יאַקובאָוויטש. מאַניטשקע-א. יאַקובאָוויטש

מאָנטאָג, דעם 10-טען, 9 אָוונט פאָפּולערע פאָרשטעלונג פון 80 גר. צום ערשטען מאָל אין לאָדז מיט א. יאַקובאָוויטש יעקב גאָרדין'ס אונשטערבליך ווערק **חאַסיע די יתומה** אין 4 אַקטען הויפּט-ראָל „חאַסיע" פירט אויס א. יאַקובאָוויטש

ס'נעמען אַנטייל: גאַנץ ניי-אַנגאַזשירטער אַרטיסטען-אַנסאַמבל פון וואַרש. טעאַטערס: (לויט א. ב.) פּראָיעק, י. פלאָום, ש. פלאָום, מ. פּאָזנאַנסקאַ, ר. רענינאַ,—מענער: מ. אייזענבערג, ה. בראַקאַרוש, י. גרינהויז, ב. גורוויטש, י. וויינבערג, ד. לואי, מ. מאַקסימאָוו, מ. פּאָזנאַנסקי, א. קורץ און ה. פלאָום.

דיריגענט ל. זעלמאַן. — בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון פילהאַרמאָניע

וואס איז פארגעקומען הינטער די קוליסען ווען די רעגירונג האט בעהאנדעלט די פאלעסטינא-פראגע?

לאָרד פאַספילד און זיין פרוי געגען אַ יודיש-נאַציאָנאַלע היים

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער לעצטער שענדליכער ערקלערונג פון דער ענגלישער אַרבייטער-רעגירונג בנוגע דער יודיש נאַציאָנאַלער היים אין ארץ ישראל האָט דער רעדאַקטאָר פון דער לאָנדאָנער „פּאָסט" געהאַט אַן אינטערוויו מיט אַ בעקאַנטער ענגלישער פּערזענליכקייט, וועלכע שטעהט נאָהענט צו דער אַרבייטער רעגירונג און הויפּטזעכליך צום פרעמיער מיניסטער רעמזי מאַקדאָנאַלד. און אָט די פּערזענליכקייט האָט איבערגעגעבען אינטערעסאַנטע איינצעלהייטען וועגען קאַמף, וועלכער איז פאָרגעקומען אין דער רעגירונג און דער לייבאָר-פאַרטיי בנוגע דער נייער רעגירונגס-ערקלערונג איבער ארץ ישראל.

בעריהרענדיג די פראַגע, ווי אַזוי עס איז געקומען צו אַזאַ ערקלערונג מצד דער אַרבייטער-רעגירונג, וועלכע האָט כסדר געהאַלטען אין איין פאַרזיכערען, אַז זי וועט פון דער באַלפור דעקלאַראַציע נישט אָפּטרעטען, ערקלערט דער פאַרטיי-פאַרטרעטער, אַז לאָרד פאַספילד און הויפּטזעכליך זיין פרוי, זענען אויסדריקליכע געגנער פון אַ יודיש נאַציאָנאַלער היים אין פּאַלעסטינא. הויפּטזעכליך זיין פרוי! — האָט ער בעטאָנט.

אויף דער פראַגע, ווי קען עס מעגליך זיין, אַז איין מיניסטער זאָל קענען דורכפיהרען אַזאַ מין ערקלערונג, וועלכע האָט אַ שייכות צום גאַנצען קאַבינעט, האָט דער פאַרטרויענסמאַן געענטפערט:

— איך קען פאַרזיכערען, אַז דער קאַבינעט האָט נישט געוואוסט צופיל, וואָס עס געהט אָן. אַמשטאַרקסטען וואָלט איך וועלען פערטיידיגען דעם פּרעמיער, רעמזי מאַקדאָנאַלד, כאָטש איך האַלט, אַז ער איז גראָד אַזוי פעראַנטוואָרטליך, ווי אַלע אַנדערע מיניסטאָרען, ווייל אַ רעגירונגס-ערקלערונג ווערט תמיד אַרויסגעגעבען מיט דער צושטימונג פון גאַנצען קאַבינעט.

איך מוז אָבער פערזיכערען, אַז ווען די פּאַלעסטינא-פראַגע איז אויפגעטרעטען אין'ם קאַבינעט, האָט מאַקדאָנאַלד פאָרגעלעגט, אַז עס זאָל געשאַפען ווערען אַ ביי-קאָמיטעט, וועלכער זאָל בעהאַנדלען די פראַגע און צושטעלען דער רעגירונג אַ בעריכט. און לויט די דאָזיגע רעקאָמענדאַציעס וועט דאַן די רעגירונג אָננעהמען איהר בעשלוס. מאַקדאָנאַלד'ס פאָרשלאַג איז אָנגענומען געוואָרען און עס איז געשאַפען געוואָרען אַ סוב-קאָמיטעט מיט פוליפ סנאָודען אַלס פּרעזעס.

דער דאָזיגער סוב-קאָמיטעט האָט בעטראַכט די פראַגע, וואָס פאַר אַ שטעלונג עס זאָל אָננעהמען די רעגירונג בנוגע פּאַלעסטינא. אָפט איז געקומען צו זעהר שאַרפע דיסקוסיעס און שטרייטען, ווייל אין סוב-קאָמיטעט זענען געווען צוויי צדדים אין צד, וועלכער איז געווען צו גינסטען די יודען און איין צד, וועלכער האָט זיך געשטעלט געגען.

אַ מיטגלידער פון סוב-קאָמיטעט האָבען צוגעצויגען צו זיך אָנגעזעהענע מיטגלידער פון דער לייבאָר-פאַרטיי און זיי געפּרעגט זייער מיינונג וועגען דער פראַגע.

אַזוי, למשל, איז אויך צוגעצויגען געוואָרען די בעריהמטע ענגלישע אַרבייטער-פיהרערין, מיס סוזאַן לאָורענס, וועלכע האָט זיך אַרויסגעזאָגט צו גונסטען פון דער יודיש נאַציאָנאַלער היים.

צוליב דער ערקלערונג פון מיס סוזאַן לאָורענס איז ענטשטאַנען צווישען איהר און לאָרד פאַספילד אַ זעהר שאַרפער קאָנפליקט. מיס לאָורענס איז שטאַרק אונטערשטיצט געוואָרען פון ד"ר דאַלטאָן, דער געהילפס-מיניסטער פאַר אויסערן, פרוי פוליפ סנאָודען, רעדיפוטאַט סקער, און אַנדערע.

לאָרד פאַספילד זעהענדיג, אַז ער קאָן צוליב וויכטיגע, האָט זיך געזוכט אַ טייל צוזרעהען פון דער לאַגע מיט דער ערקלערונג, אַז ער מוז זיך בעראַטען מיט די עקספערטען פון קאָלאָניאַל מיניסטעריום און פאַר איינדיג ווערבונג האָט ער צו מיס סוזאַן לאָורענס מיט וועלכער ער איז פערזענליך זעהר בעפריינדעט, געזאָגט מיט אַ שמייכעל:

— מיר ביידע וועלען דאָך צוליב דער פּאַלעסטינא-פראַגע נישט ווערען קיין שונאים?!...

מיס לאָורענס האָט איהם אָפּגעענטפערט — אפשר יאָ, מען קען קיינמאָל נישט וויסען, וואָס פריינדשאַפט קען זיך אַמאָל ענדיגען, ווען עס קומט צו פּאָליטיק!...

עס איז דאָך בעשלאָסען געוואָרען אַז לאָרד פאַספילד זאָל זיך בעראַטען מיט די עקספּערטען און צושטעלען אַ בעריכט צום ספּעציעלען סוב-קאָמיטעט, וועלכע האָט זיך בעשעפטיגט מיט דער פּאַלעסטינער פראַגע.

די ערקלערונג פון די קאָלאָניאַל בעאַמטע און פון די עקספּערטען פאַר אינדיען זענען אָבער געווען נישט קיין גינסטיגע פאַר דער פּאַלעסטינא-פראַגע...

עס זענען שפּעטער נאָך פאָרגעקומען שאַרפע דעבאַטען, סיי אין קאַבינעט גופא. עס איז אפילו געמאַכט געוואָרען אַ קאָמפּראָמיס פאָרשלאַג, אַז די רעגירונגס-ערקלערונג זאָל נישט פאַר עפענטליכט ווערען, ביז מאַקדאָנאַלד וועט פאָרטיג ווערען מיט דער אינדישער קאָנפערענץ און נאָך דער קאָנפערענץ וועט די פּאַלעסטינא ערקלערונג פון דער רעגירונג קאָנען זיין אַ מילדערע... אָבער די מערהייט האָט בעזייטיגט דעם דאָזיגען פאָרשלאַג און ער איז אָפּגעוואָרפען געוואָרען.

און אַזוי ווי די רעגירונג האָט לעצטענס געהאַט אַ סך אַנדערע און — לויט איהר מיינונג — אויך וויכטיגערע פראַגען צו ערלעדיגען, האָט מען די פּאַלעסטינא-פראַגע איבערגעלאָזט אין די הענד פון קאָלאָניען-מיניסטער, ווייל עס איז דאָך אויך אַ פראַגע, וואָס אינטערעסירט איהם...

דער אמת אָבער איז, אַז אין קאַבינעט זענען געווען אַ סך מיטגלידער געגען דער ערקלערונג און נאָך מעהר געגנער האָבען זיך געפונען אין די רייהען פון דער לייבאָר-פּאַרטיי, נאָר אַ פּנים, אַז די פּאָליטיק פון קאָלאָניאַל מיניסטעריום האָט דאָס מאָל געזיגט.

לאָדז 5. נאָוו. 1930
מיטוואָך, י"ד מרחשון תרצ"א, פ' וירא
זון אויפגאַנג: 6.35, זון אונטערגאַנג: 4.06

טאָג-כראָניק

רעגיסטראַציע פון יאָהרגאַנג 1910

היינט, דאַרפען זיך צושטעלען צו דער רעגיסטראַציע די געבוירענע אין יאָהר 1910, (אין מיליטערישען ביוראָ פּיעטריקאָווער 212) דאַרפען זיך צו-שטעלען די וועלכע וואוינען אין 5 קאָ-מיסאַריאַט, וואָס זייערע נעמען הויבען זיך אָן מיט:

W, U, T,

און פון 14 -- קאָמיסאַריאַט

G, H, Ch, I, J, K.

מאָרגען, דאָנערשטאָג פון 5. קאָמי-סאַריאַט — Z, Ż.

פון 14 קאָמיסאַריאַט —

L Ł M N O P

אַלע יונגעלייט, וואָס צוליב וועלכע עס איז סבות האָבען זיך נישט געשטעלט צום בעשטימטען טערמין, קענען זיך צושטעלען שפּעטסטענס ביז'ן 29 נאָ-וועמבער ה. י.

* * *

די יונגעלייט, וואָס זענען געבוירען אין יאָהר 1907 און די עלטערע יאָהר-גענגע, וואָס זענען ביז איצט נאָך נישט געשטאַנען פאַר קיין פּאָבאָר-קאָמיסיע פון אַלע קאָמיסאַריאַטען דאַרפען זיך צושטעלען צו דער רעגיסטראַציע אין פּאָליציי-מיליטערישען ביוראָ פּיעט-ריקאָווער 212 דעם 10, 11, 12 ד.ח. די אַלע, וואָס וועלען זיך צוליב וויכטיגע סיבות אין די טעג נישט קע-נען מעלדען צו דער רעגיסטראַציע, קענען זיך מעלדען ביז'ן 29 ד.ח. איינ-שליסליך.

פון לאָדזער האַנדעלס-געריכט

—==0§0==—

באַנקראָט, רעגולאַציעס, אָפּגעזאָגטער „נאַדזאָר"

(§) אויף דער לעצטער סעסיע פון לאָדזער האַנדעלס-געריכט איז ערקלערט געוואָרען אַן'אופּאַדלאָשטש אויף יצחק-יוסף פּלאַם, וועלכער בעזיצט אין פּאַבּ-יאַניץ אויף וואַרשאַווסקאַ גאַס 11 אַ ברעטער-סקלאַד. דער אופּאַדלאָשטש איז ערקלערט געוואָרען אויף דער בויטע פון דער פירמע „וו. זילבערשטיין און שות-פים" אין פּעטריקאָוו. די ברעטער, וואָס פּלאַם האָט געקויפט אויף וועקסלען-קרעדיט, האָט ער נישט אַריינגעלייגט אין זיין לאַגער אַריין, נאָר אין'ם סקלאַד פון זיין ברודער און די וועקסלען האָט ער געלאָזט צום פּראָטעסט. פריהער האָט פּלאַם ליקווידירט זיין געשעפט און דעם פינאַנץ-אַמט אָפּגעגעבען דעם פּאַטענט. פּלאַם איז ערקלערט געוואָרען אַלס באַנ-קראָט און מען האָט אויהם געשטעלט אונטער פּאָליצייאישער אויפזיכט.

אַלס ריכטער-קאָמיסאַר איז בע-שטימט געוואָרען מיעטשיסלאַוו הורע-וויטש, אַלס קוראַטאָר ה' יוזעף אָלקאָווי-סקי.

* * *

די בויטע פון קאָנפעקציע-סוחר חיים אָקסענבערג (פּיעטרקאָווסקאַ 8) וועגען בעשטימען אויהם אַ „נאַדזאָר" איז דורכ'ן געריכט אָפּגעוואָרפען געוואָרען, ווייל די האַנדעלס-קאַמער האָט וועגען דער פירמע אַרויסגעגעבען אַ נעגאַטיווע מיינונג, ווי אויך דערפאַר, וואָס אָק-סענבערג פיהרט נישט קיין האַנדעלס-ביכער און דער סאַנאַציע-פּלאַן זיינער איז נישט רעאַל.

דער בילאַנס פון דער פירמע האָט דעם 1. אויגוסט ד. י. זיך געשלאָסען מיט 205.000 זל., דערונטער בעטרעפט דער אייגענער קאַפּיטאַל 107,000 זל. אַלע פערפליכטונגען אין דער הויך פון 97.000 זל. געפינען דעקונג אין דער סחורה אויפ'ן לאַגער, וואָס איז אָפּגע-שאַצט אויף אַ ווערט פון 111.000 זל. דער האַנדעלס-קאַמער-עקספּערט האָט אָקסע-בערג'ס בילאַנס רעדוצירט פון 205.000 זל. אויף 102,000 זל. און דעם אייגע-נעם קאַפּיטאַל פערקלענערט ביז 15000 זל.

* * *

עס איז בעשטעטיגט געוואָרען דער רעגולאַציע-אָפּמאַך פון דער טעקסטיל-פירמע „יאַקוב און ווילהעלם לאַסקאָוו-סקי" פּעטריקאָווער 101, און די קרע-דיטאָרען פון דער דאָזיגער אונטער-נעהמונג. אין אַפּריל ד. י. האָט די פיר-מע גענומען אַ „נאַדזאָר" אויף 3 חדשים דערנאָך האָט זי געבעטען אַן ערלויב-נישט צו רעגולירען די חובות אויף 40 פּראָצענט, בעצאָהלט אין צוויי יאָהר. דער אָפּמאַך איז שוין בעשטעטיגט.

* * *

אין אַפּריל ד. י. איז דער פירמע „ער-ווין בוכהאָלץ", וועלכע פיהרט אַ מעבעל-געשעפט שטריק-מאַכערייע אויף קיליענסקי גאַס 145 בעשטימט געוואָרען אַן'אופּ-פּאַדלאָשטש. דעם 14. אָקטאָבער האָט בוכהאָלץ פאָרגעלייגט דער פערזאַמלונג פון זיינע קרעדיטאָרען צו רעגולירען זיי אויף 20 פּראָצענט, בעצאָהלט אין צוויי האַלב-יעהרליכע ראַטעס. מחמת דער רוב פון די קרעדיטאָרען האָבען מסכים געווען אויף די דאָזיגע בעדינגונגען, האָט דאָס געריכט בעשטעטיגט דעם רעגולאַ-ציע-אָפּמאַך. בוכהאָלץ וועט איצט האָ-בען צו בעצאָהלען סך-הכל 28.000 זל.

* * *

באַנקראָט אין דער ביכער-בראַנזשע

לאָדזער בוכהאַנדלונגען האָבען געלי-טען גרויסע היזקות צוליב דעם, וואָס די בעקאַנטע וואַרשאַווער ביכער-פירמע פון י. מ. פרייד האָט אָפּגעשטעלט די צאָהלונגען.

13. פענסיע
פאַר שטאָטישע אַנגעשטעלטע

(§) די דעלעגאַציע פון פעראיין פון פון די אינסטיטוציעס פון עפענטליכען געברויך האָט זיך נעכטען פאָרגעשטעלט דעם פּרעזידענט זשעמיענצקי און גע-פאָדערט, מען זאָל וואָס גיכער אויס-צאָהלען די שטאָטישע אָנגעשטעלטע די 13-טע פענסיע. פּרעז. זשעמיענצקי האָט דער ד'לעגאַציע געגעבען אַ גינסטיגען צוזאָג.

איינברוך
אין אַ קאָאָפּעראַטיוו

אין דער פאַרלעצטער נאַכט איז אויס-געפיהרט געוואָרען אַן'איינברוך אין קאָאָפּעראַטיוו אויף ראַקאָטשינער גאַס. די גנבה איז בעמערקט געוואָרען ערשט נעכטען פריה.

ראַדיאָ
פּראָגראַם

מיטוואָך 5 נאָוועמבער

לאָדז (233,8) 12.05 — 21.58 שעה צייכען, 12.05—13.15 גראַמאָפאָן פּליטען מוזיק, 13.15 - 13.20 פּאַרלעזונג פון טעגליכען פּראָגראַם ווי אויך קינ-דער טעאַטער רעפּערטואַר, 15.50—15.35 כּקויטעון מירטעל שעה 16,15 — 15.50 ראַדיאָ כראָניק 16.43— 16.15 פירטעל שעה פאַר יוגענד. 17.15—16.45 גראַמאָפאָן פּליטען מוזיק פון וואַרשע, 17.45— 17.15 וויענער יוזעף פּילסודסקיס בריוו 18.45— 17.45 קאָנצערט 19.10—18.45 פּערשידענעס 19.25 — 19.10 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס-קאַמער און פאָרלעזונג פון פּראָגראַם אויף דאָנער-שטאָג 19.35—19.25 פעליעטאָן 20—19.40 ראַדיאָ-פּרעסע זשורנאַל 20.15—20 פאָרלעזונג 20.30— 20.15 מוזיקאַלישער שמועס 22—20.30 אינטערנאַציאָ-נאַלער קאָנצערט 22.15—22 פעליעטאָן 22.50— 22.15 גראַמאָפאָן פּליטען פון וואַרשע 24—22.50 וועטער, פּאָליציי און ספּאָרט קאָמוניקאַטען ווי אויך טאַנץ מוזיק פון וואַרשע.

בזשעזשינער קאָנפעקציע-אינדוסטריע
זוכט נייע אָפּזאַץ-מערק אין אייראָפּא,
כדי נישט אָפּגעמעקט צו ווערען פון דער וועלט

(—) פון דער קאָנפעקציע-אינדוס-טריע אין בזשעזשין הערען מיר ווידער אַן'אונהיימליכען גרוים. די דאָרטיגע מי-טעלע און גרעסערע אינדוסטריע-אונ-טערנעהמונגען פון קאָנפעקציע מוזען בעגרענעצען זייער פּראָדוקציע, ווייל צו-ליב'ן קריזיס איז דער אינערליכער מאַרק נישט ביכולת אויפצונעמען אַלץ, וואָס בזשעזשין פּראָדוצירט. דערפאַר איז דאָס דאָזיגע קאָנפעקציע-שטעטעל אין סכנה פון אונטערגאַנג. די איינציגע מערכה ליגט איצט אין די מעגליכקיי-טען צו עקספּאָרטירען די בזשעזשינער קאָנפעקציע קיין מערב- און מזרח-איי-ראָפּא. די מיטעלערע קאָנפעקציע-אינ-דוסטריע איז אָבער נישט בכח אַליין דעם עקספּאָרט צו אָרגאַניזירען. זי גייט-זיך אין דער איניציאַטיווע אין דער הינ-זיכט און אין דער מיטהילף פון אַנ'אוי-טאָריטעטער קערפּערשאַפט, ווי עס איז די האַנדעלס-קאַמער. צו דעם צוועק האָט די טעג געוויילט אין לאָדז אַ דעלעגאַציע פון די בזשעזשינער קאָנפעקציאָנערען, וועלכע האָבען קאָנפערירט מיט דער דירעקציע און פּרעזידיום-מיטגלידער. עס איז בעשלאָסען געוואָרען, אַז מיט דער הילף פון די פּוילישע קאָנסולען אין אַ רייהע אייראָפּעאישע לענדער, וועט די לאָדזער האַנדעלס-קאַמער געבען דער בזשעזשינער שניידער-אינדוסטריע די ערשטע מעגליכקייטען צו שאַפען פאַר זיך נייע אָפּזאַץ-מערק.

אַרבייטס-מיניסטער פּולק. פּריסטאָר
קומט היינט קיין לאָדז

היינט צו דער ערעפנונג פון דער נייער קראַנקען-קאַסע-געביידע אויף לאַ-געווניצקאַ גאַס, קומט קיין לאָדז דער אַרבייטס-מיניסטער, פּולק. פּריסטאָר.

מיניסטער פּריסטאָר וועט היינט אויך בייוואוינען די גרונד-שטיין-לעגונג פון בוי פון וואוינהייזער פון דער פערזי-כערונגס-אַנשטאַלט פאַר גייסטיגע אַר-בייטער אויף ניי-פּאַביאַניצער גאַס.

קאָמונאַלער הייזער-שטייער
זאָל בעטרעפען 200 פּראָצענט פון מלוכה'שען שטייער

היינטיגען דאָנערשטאָג וועט דער לאָדזער מאַגיסטראַט בעטראַכטען די פראַגע וועגען קאָמונאַלען שטייער פון הייזער פאַר'ן יאָהר 1931. ווי מיר הע-רען, פּראָיעקטירט דער מאַגיסטראַט דעם דאָזיגען שטייער צו העכערען ביז 200 פּראָצענט פון מלוכה'שען הייזער-שטייער.

היינטיגעס יאָהר האָט דער שטייער בעטראָפען 125 פּראָצענט.

גרויס-אינדוסטריעלער אין לאָדז
פערקויפט אַ פאַבריק

אין לאָדז האָבען זיך פערשפּרייט קלאַנגען, אַז אַ געוועזענער דירעקטאָר פון דער אַקציען-געזעל-שאַפט שייבלער און גראָהמאַן" האָט אָפּגעקויפט אַ פאַ-בריק פון אַ פירמע פון דער לאָדזער גרויס-אינדוסטריע.

היינטיגע פייערונג
אין „מרכז עברי"

היינט מיטוואָך אָוונד קומט פאָר די פייערליכע ערעפנונג פונ'ם צווייטען לאָקאַל „מרכז עברי" אין לאָקאַל פון דער געזעלשאַפט „למען ארץ ישראל" צעגעלניאַנאַ 42. דאָס פּראָגראַם פון דער פייערונג בעשטעהט פון רעדעס, בעג-ריסונגען, דעקלאַמאַציעס און אַ פאָר-שטעלונג פון דער העברעאישער סטודיאַ.

דערשטאָכען אַ פרוי

בעת אַ חוליאַנקע אויף אַלעקסאַנדער גאַס 26 האָבען איינגע מאַנסלייט זיך געוואָרפען מיט מעסער'ס אויף דער 37-יעהריגער פרוי קונעגונדע יאַנשאַק. זי איז שווער פערוואונדעט געוואָרען. אין אַ האָפנונגסלאָזען צושטאַנד איז די פרוי אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּי-טאָל. די פערברעכער זענען אַנטלאָפען.

קופּאָן № 168
אויף אומזיסטע יורידישע עצות.
דער בעזיצער פונ'ם דאָזיגען קופּאָן קאָן בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאָנסול פון אונזער רעדאַקציע.
גילטיג היינט מיטוואָך, ד. 5. נאָוו. פון האַלב 9 אָוו.

לאָדז האָט 41 אַפּטייקען
אויף יעדע 15000 איינוואוינער מאַכט אויס 1 אַפּטייק

אין לאָדז זענען פאַראַן סך הכל 41 אַפּטייקען, עס מאַכט אַלזאָ אויס, אַז אויף יעדע 15000 איינוואוינער איז פאַראַן 1 אַפּטייק. דאָס איז בערך וועניג, איז אָבער אויך די פערענטפע-רונג, אַז די 5 אַפּטייקען פון דער קראַנקען-קאַסע בעפרידיגען אין אַ זעהר גרויסער מאָס דעם בעדאַרף פון רע-צעפּטען פאַר אַ בעדייטענדען טייל פון דער בעפעלקערונג. אַ געוויסען צושטיי-ער אין דעם פרט גיט די אַפּטייק פון „לינת החולים" און די שטאָטישע אַפּ-טייקען.

יעדע פּריוואַטע אַפּטייק אין לאָדז פערטיגט אויס טעגליך אין דורכשניט 150 רעצעפּטען, און יעדע אַפּטייק פון דער קראַנקען-קאַסע גיט אַרויס טעגליך 2000 רעצעפּטען.

אַפּעלאַציע
פון געוועזענעם דעפּ. צערבע

(ב) דער געוו. דעפּ. צערבע, וועל-כער איז פאַר'משפט געוואָרען אויף אַ האַלב יאָהר תפיסה, האָט דערלאַנגט אַן'אַפּעלאַציע אויפ'ן אורטייל.

געשטאָרבען אויף דער גאַס

(§) אויף לוטאָמיערסקאַ גאַס איז נעכ-טען פּלוצלינג געשטאָרבען ישראל ניי-מאַן פון וועסאָלאַ 10. די סיבה פון טויט איז נאָך נישט פעסטגעשטעלט.

די אויסגאַבען פון לאָדזער מאַגיסטראַט
געוואַקסען דרייפאַך די לעצטע 6 יאָהר

אַ סאַנאַטאָרישע צייטונג ברענגט פאָלגענדע ציפערן וועגען די אויסגאַ-בען פון לאָדזער מאַגיסטראַט אין די לעצטע יאָהרען.

אין 1924 האָבען די אויסגאַבען פון לאָדזער מאַגיסטראַט בעטראָפען 10 מיל-יאָן 700.000 זל., אין 1925 — 15 מיליאָן 500.000 זל., אין 1926 — 19 מיליאָן זל., 1927 — 20 מיליאָן 200,000 זל., אין 1928 — 28 מיליאָן 500,000 זל., אין 1929-30 — 30 מיליאָן 200,000 זל.

אין משך פון 6 יאָהר זענען אַלזאָ די אויסגאַבען פון דער לאָדזער זעלבסט-פערוואַלטונג געוואַקסען דריי-פאַך.

אַ טויטער קערפּער אין אַ טייך

דער טייך פּראָסנאַ, וועלכער האָט די טעג אויסגעגאָסען זיך פון די ברעגען, האָט אַרויסגעוואָרפען דעם טוי-טען קערפּער פון אַ מענש, וואָס האָט זיך דערטרונקען מיט 2 וואָכען צוריק.

דער ענגלישער קעניג דזשאָרדזש שטאַמט פון בית דוד
און יודען האָבען גאָר קיין שייכות נישט צום פאָלק ישראל...

די עשרת השבטים קומען קיין ענגלאַנד און זענען פאַר 2520 יאָהר אין גלות.—גאָט'ס געגאָד קומט צוריק צו זיין פאָלק ישראל.— קריסטען, וועלכע זענען איזראַעליטען און יודען, וועלכע זענען גויים. — די איינצעלהייטען וועגען די „בריטישע איזראַעליטען".

ספּעציעל פאַר'ן „לאָדזער טאַגעבלאַט" — פון א. ז. פען.

מיט אַ קורצער צייט צוריק האָט אין לאָנדאָן אָפּגעהאַלטען זיינע זיצונגען אַ קאָנגרעס פון „בריטישע איזראַעליטען". אַ קאָנגרעס לויט אַלע פּרטים. מיט דע-לעגאַטען פון דער גאַנצער בריטישער אימפּעריע, פון קאַנאַדאַ, אויסטראַליען, אַפריקא און אויך אַמעריקא. צייטונגען האָבען געבראַכט בעריכטען וועגען די רעדעס, וואָס זענען געהאַלטען געוואָרען, באַהנען האָבען געגעבען הנחה-פּרייזען אויף פאַהר-קאַרטען, רעדעס, רעזאָלוציעס און בעגריסונגען — הכל כדין וכדת.

נאָר איין קליינינקייט. די בריטישע איזראַעליטען זענען נישט קיין יודען, נישט קיין מיסיאָנערען, נאָר סתם „איז-ראַעליטען", דאָס גאָט דערוועהלטע פאָלק. „אתה בחרתנו" זענען זיי גאָר און מיר יודען זענען סתם אַ פערפלאָנדזשעטער שבט פון יהודה אויף וועמען גאָט האָט מיט יעקב'ס איינגעגאָסען זיין צאָרן. ניט חלילה פערוועקסלען „זי" מיט „אונז". און לאַנגע „וויסענשאַפטליכע" בראָשו-רען געבען זיי יעדע מיה אויפצוווי-זען ווער זיי זענען.

עס איז איין ביישפּיל וועלכער „בעווייזט" קלאָר און דייטליך, אַז ענגלענ-דער זענען די אמת'ע בני ישראל. ברי-טיש מיינשען זי איט קומט פון העב-רעאישע ווערטער „ברית איש" — די מענשען פון בונד און בריטיין הייסט דאָס לאַנד פון גאָט'ס בונד. אויסער האָבען זיי נאָך אַ ראיה מן התורה. גאָט האָט צוגעזאָגט אברהם'ען „ואעשה אותך לגוי גדול". ווער דען אויב נישט די ענגלענדער זענען דאָס גרויסע פאָלק, אַזוי טענה'ן די בריטישע איזראַעליטען. און אויב דאָס איז נישט גענוג, עס איז נאָר אַ בעווייז: דאָס וואָרט אַנגלאָ-סאַק-סען: זאַקסען שטאַמט פון יצחק. און רעכט די פראַגע, וואָס דוקא יצחק און נישט אברהם אָדער יעקב? דער ענטפער אויף דעם איז וויבאַלד אַ ראיה מן התו-רה „כי ביצחק יקרא לך זרע". אַלזאָ די בריטישע איזראַעליטען, די זאַקסען, שטאַמען פון יצחק אבינו און אויב די „וויסענשאַפטליכע" בעווייזען זענען נישט גענוג פאַר אַן אפּיקורס, געבען אויך די בריטישע איזראַעליטען „היסטאָרישע בע-ווייזען", אַן'איבערבליק ווי די ענגלענדער ליגט פון די עשרת השבטים האָט גע-פיהרט צו דער שאַפונג פון דער ברי-טישער אימפּעריע און צו אַ קעניג איי-בער ענגלאַנד וועלכער שטאַמט פון בית-דוד.

ביז צו דער צעטיילונג פון „ממלכת בית דוד" אין צוויי בעזונדערע קעניג-רייכען, זענען די בריטישע איזראַעליטען מסכים, אַז יהודה און ישראל איז געווען איין פאָלק דאַן זענען זיי זיך אָבער אַנ-אַנדערגעגאַנגען — אויס שותפות. איין טייל איז געבליבען דאָס יהודה פאָלק — די איצטיגע יודען, און דער צווייטער טייל, די עשרת השבטים האָבען זיך געשאַפען זייערע אייגענע מלוכה. דאָס איז געווען אַנ'ערך פון 3060 יאָהר צוריק. פון דעמאָלט אָן האָבען די איזראַעליטען געלעבט בעזונדער און זיינען זיי ווייט איצט מוז מען אַלזאָ זיין אַ נישט-יודישען פאָלק. אַזוי אונטער-שטרייכען די בריטישע איזראַעליטען אין זייער פּראָגראַם. נאָך פאַר'ן חורבן בית-ראשון זענען די איזראַעליטען אַוועק אין גלות קיין סיריען און דער שבט יהודה דאָס הייסט מיר יודען — זענען געבליבען אין ארץ-ישראל ביז צום חורבן לערך 120 יאָהר שפּעטער און דאַן ערשט אַוועק אין גלות בבל.

די איזראַעליטען וועלכע זענען אַוועק אין גלות קיין סיריען, אַזוי זאָגען די איצטיגע „בריטישע איזראַעליטען" האָ-בען דאַן אויפגעשטאַנען קעגען די סירי-ער און האָבען זיך בעזעצט אַלס אַ גרוי-ס פאָלק אין שוואַרצען ים און דאַן זיך אַ-ריבערגעצויגען צו די אייראָפּעאישע ברעגע אויף די ברעגען פון קאַספּישען ים, דאָרט איינגענומען די רוסישע מליכה און זיך דאַן בעזעצט אויף די בריטישע אינזלען — דאָס איצטיגע ענגלאַנד. זיך פאַראייניגט מיט די „איזראַעליטען" וועגען גערעדט וועגען דורך גאָט. שטאַמ-די גלויבען אין תורת משה וישראל האָבען זיי געשאַפען אין ענגלאַנד די געזעצען אין משפּטים. וועלכע זענען געבויט אויף די דינים און חוקים וועלכע גאָט האָט געגעבען זיין פאָלק ישראל אויפ'ן באַרג סיני.

די פראַגע פאַרוואָס איז דער שיקזאַל פון די איזראַעליטען פאַר טויזענדער יאָהר געווען אומבעקאַנט פערענטפערען די איזראַעליטען און אַ זעהר מיסטעריע-זען אופן, מיט גימטריות און קאַבּאַלי-סטישע דרשות זיי ערקלערען אַז זיי 2520 יאָהר זענען הייסט ביז'ן אַכ-צעהנטען יאָהרהונדערט זענען די איזראַע-ליטען געווען אין גלות און אַנדערע מלו-כות האָבען געהערשט איבער זיי. פון אַכצעהנטען יאָהרהונדערט האָט גאָט אָראָבגענומען די קללה פון זיין פאָלק און מיט דער פראַנצויזישער רעוואָלו-ציע האָט זיך אָנגעהויבען דער אונטער-גאַנג פון די נישט איזראַעליטישע מלו-כות און דער שטערען פון בית-ישראל האָט ווידער אָנגעהויבען צו שיינען. פון אַ פאָלק פון זעכצעהן מיליאָן נפשות אויף אַ קליין אינזעל איז אויסגעוואַקסען דאָס בריטישע רייך, פערשפּרייט איבער אַלע ימים מיט אַ בעפעלקערונג פון 160 מיליאָנען, די אַנגלאָ זאַקסישע ראַסע זיך בעזעצט אויך אין אַמעריקא און די אַמעריקאַנער אַנגלאָ-זאַקסען, צו זיי ווי-סען דאָס צו זיי ווייסען נישט, זענען אַ טייל פון פאָלק ישראל. די הונדערט פּראָצענטיגע אַמעריקאַנער זענען אַלע איזראַעליטען. די צוויי גרעסטע לענדער אין דער וועלט, גרויס-בריטאַניען און אַמעריקא זענען ביידע מלוכות פון בית ישראל. און אַזוי, דעם קאָנגרעס פון די בריטישע איזראַעליטען זענען מאַכע אויסגעהאַנגען איינער געבען דעם אַריי-רען די פאָהנען פון ענגלאַנד און אַמערי-קא.

די צאָהל פון 2520 יאָהר וועלכע די איזראַעליטען זענען געווען אין „גלות" איז צונויפגעשטעלט אויף אַ מיסטעריעזען אופן. דאָס איז די צייט פון ווען די בני-ישראל זענען פערטריבען געוואָ-רען פון סיריען ביז'ן אַכצעהנטען יאָהר-הונדערט און איז זיבען מאָל 460. די צאָהל זיבען איז אַ מיסטעריעזע און 460 איז די צייט אין פערלויף פון וועל-כע די נביאים האָבען געלעבט, און אַז נאָך איז נאָך געוואָרען אויף זיין פאָלק ישראל האָט ער זיי פערטריבען צו זיין אין גלות זיבען מאָל 460 יאָהר, דאָס הייסט 2520 יאָהר. דאַן איז אָבער די צייט פון גלות אַריבער. אַנשטאָט די שטאַרקע מלוכות פון אַנדערע נישט-איז-ראַעליטען האָט זיך ווידער אָנגעהויבען די מלוכה איבער דער וועלט פון די בני ישראל, זייערע קעניגען זענען געוואָרען שטאַרק. זייערע לענדער רייך און גרויס און דאָס פאָלק איז געוואַקסען פון יאָהר צו יאָהר. נאַטירליך איז אויך דער איצ-טיגער ענגלישער קעניג דזשאָרדזש דער פינפטער פון ממלכת בית דוד, און אַ ראיה לדבר איז פון תנך גופא וואו עס שטעהט, אַז גאָט האָט געשוואָרען דעם בית דוד לעולמי עולמים, אַלזאָ דאַרף מען נאָך בעסער אַ בעווייז אַז קעניג דזשאָרדזש איז אַ איזראַעליט? און צו בעווייזט דאָס גופא נישט קלאָר און דייטליך, אַז אַלע אַנגלאָ-סאַקסען זענען איזראַעליטען? — דאָס איז די „ווי-סענשאַפט" און דאָס איז די „היסטאָרי-יע" פון די בריטישע איזראַעליטען און גרויס מיה און זאָרג געבען זיך די דאָ-זיגע „איזראַעליטען" מען זאָל זיי חלי-לה נישט פערוועקסלען מיט יודען, אָבער און ווידער אַמאָל אונטערשטרייכען זיי דעם קאָלאָסאַלען אונטערשיד צווישען די צוויי „פעלקער". אגב זענען זיי מאַכע פרומע קריסטען און ווילען די גאַנצע וועלט פרום און גוט מאַכען. די אַלע שווערינקייטען וועלכע ענגלאַנד האָט איצט אויסצושטעהען זענען נאָר צוליב דעם וואָס די „איזראַעליטען" זענען נישט פרום.

און מיינט נישט, אַז די „איזראַעלי-טען" זענען אַ קליין סעקטע וועגען וועל-כע מען הערט נישט און ווייסט מען ווייס נישט. דער ענגלענדער איז בטבע פרום, ער האָט ליב און קען די ביבעל. פילע פראַגען וועלכע שטעהען פאַר אויהם ווען ער לייענט די ביבעל ווערען פאַר אויהם פערענטפערט, עס ווערט אויהם לייכטער אויפ'ן האַרצען און ער לעזט אַז ער איז גאָר דער גאָט דערוועהלטער איז, אַז דער יוד איז גאָר אַ פערשלאָפענער שבט אַ גוי ווי אַלע גוים, אַז משה רבינו איז גאָר געווען אַ איזראַעליט און נישט קיין יוד, אַז דוד המלך איז גאָר אַן'עלטער זיידע פון קעניג דזשאָרדזש, אַז גרויס בריטאַניען איז „גאָטס ממלכה" א. א. וו. נישט קיין וואונדער דעריבער אַז אַזוי פיל טויזענדער ענגלענדער גלויבען אין דער בעוועגונג, אַז אַזוי פיל פּראָמינענ-טע ענגלענדער קוקען זיך צו מיט סימ-פּאַטיע צו די טעאָריעס און דאָקטרינען פון אונזערע פערלאָרענע ברידער די עשרת השבטים. דער קאָנגרעס האָט אויך בעהאַנדעלט די שווערינקייטען פון ענג-לאַנד און אינדיען און אויך ארץ-ישראל, די האַנד פון גאָט איז צו זעהען אין דעם אַלעמען און דער קאָנגרעס איז געוואָרען „פון גרויס וויכטיגקייט" — אַזוי איז געזאָגט געוואָרען אין זייער אויפרוף, כדי צו נעמען ענערגישע מיט-לען און מתפלל זיין אַז גאָט זאָל אומ-קעהרען זיין חסד צו זיין דערוועהלטען פאָלק און ווער אויב נישט די אַנגלאָ-סאַקסען איז דאָס דערוועהלטע פאָלק פון גאָט?

—:0:—

לאָדזשער טאָגעבלאַט

דער רעדאַקטאָר נעמט-אָן פון 6 ביז 7 אין אָוונט
נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16

טעלעפאָנען: רעדאַקציע 100-57, אַדמיניסטראַציע 100-47

מוסר נישט אויפ'ן ארט

צוליב סיבות פון „הוילער" וואהל-פּאָליטיק האָט פּ.פּ.ס., וואָס אַנ'אמת, נישט געשלאָסען מיט'ן „בונד" קיין וואהל-בלאָק, דערפאר האָט מען אָבער ערלויבט עהרליך'ן זיך אַרויסצוזאָגען אויף די שפּאַלטען פון „ראָבאָטניק" וועגען די „לעצטע שריט פון דער ענגלישער רעגירונג בנוגע ארץ-ישראל". ה' עהרליך האָט גאַנץ גערן אָנגענומען די איינלאַדונג מיט'ן צוועק, נאַטורליך, זיך אָפּצוגרעבענען דאָרט מיט'ן ציוניזם. א זאַך, וואָס איז שטענדיג אנגענעהם פאר'ן „בונד", טראָץ זיין איצטיגען וואהל-בלאָק מיט די רעכטע פּועלי-ציון. מיר וועלען זיך נישט אָפּשטעלען אויף דעם, וואָס ה' עהרליך זאָגט דאָרט וועגען ציוניזם, ווארום וועגען דעם זאָגט ער נישט — קיין שום נייעס. פאר'ן „בונד" און פאר פיל אנדערע אַנטי-ציוניסטען איז דער אלף און דער תיו פון ציוניזם דאָס, וואָס ענגלאַנד טוט אין ארץ-ישראל, אָדער טוט נישט. מיר ווייסען, אז דער ציוניזם האָט שוין געבויט ארץ-ישראל מיט שעהנע יאַהרען פריהער, איידער ענגלאַנד איז דאָרט אריינגעקומען, און מיר וועלען דערפיהרען דעם אויפבוי ביז'ן סוף, נישט קוקענדיג די רעוות, וואָס פאר א בעציהונג ענגלאַנד וועט האָבען צו ארץ-ישראל און צי זי וועט בכלל זיין אין ארץ-ישראל.

ה' עהרליך האָט אָבער נישט בעדאַרפט זיין... קיין קאַנדידאַט אויף א סיים-דעפּוטאַט, אויב ער וואָלט זיך ביי דער דאַזיגער בעקוועמער געלעגענהייט... נישט פערשטעפּט אין די וואהלען צום סיים. עהרליך דערצעהלט, אַלזאָ, די לעזער פון „ראָבאָטניק", אז „די ציוניסטען האָבען בעשלאָסען ארויסצושטעלען אין צענטער פון דער איצטיגער וואהל-אַגיטאַציע די לעצטע דעקלאַראַציע פון מאַקדאָנאַלד'ס רעגירונג".

ווילען מיר מאַכען דאָ אויפקלערען, אז ה' גרינבוים איז ווירקליך אַרויסגעטרעטען מיט אַנ'ענליכער קאָנצעפּציע. וואָס איז אפשר פּסיכאָלאָגיש טיילווייז פערשטענדליך, אָבער ה' עהרליך ווייסט מסתמא גאַנץ גוט, ווארום ער לייענט דאָך געוויס יודישע צייטונגען, — אז זי איז פון אַלע אַנדערע ציוניסטישע גרופּירונגען אָפּגעוואָרפען געוואָרען. „עת לבנות", די רעוויזיאָניסטען און די גאַליציאַנער ציוניסטען האָבען נישט אָקצעפּטירט ה' גרינבוים'ס סוגעסטיע — ערשטענס צוליב ריין אידעאָליש-ציוניסטישע טעמים, און צווייטענס — צוליב דער וואהל-טאַקטיק. מיר האָבען בכלל נישט נויטיג צו מאַכען אונז, ביי די וואהלען צום פּוילישען סיים, א „פּלעביסציט" וועגען ארץ-ישראל, און קודם כל דערפאר, ווייל מיר האָבען שוין געהאַט אַזא „פּלעביסציט" בעת די פאַראַיאַהריגע אונרוהען אין ארץ-ישראל, ווען די גאַנצע יודישע בעפעלקערונג אין פּוילען, אויסער, פערשטעהט זיך טאַקע, די בונדיסטען און קאָמוניסטען, האָט זיך סאָלידאַריזירט און זיך מיט בעגייסטערונג געשטעלט אויף דער פּלאַטפאָרם פון ארץ-ישראל.

און וואָס געהט דען אייגענטליך דעם ה' עהרליך, וועלכער שטעלט פעסט, אז גרינבוים'ס אָפּגעוואָרפענע קאָנצעפּציע איז געוואָרען דער וואהל-לאָזונג פון די ציוניסטען? עס געהט איהם דערין, אז די „וואהלען אין פּוילען דאַרפען געבען אַנ'ענטפער אויף דער פראַגע: „פאר'ן פאַשיזם, אָדער געגען פאַשיזם, פאר די סאַנאַציע-רעגירונג, אָדער געגען זיי?" און דעריבער טאָר איצט די יודישע בעפעלקערונג פון פּוילען נישט ענטשיידען: „פאר מאַקדאָנאַלד'ן אָדער געגען איהם".

ה' עהרליך שטעמפּעלט אָפּ דעם פלוימר'שטען וואהל-לאָזונג פון די ציוניסטען אלס א „שטות" און „פּאָליטישען שווינדעל", דערצעהלענדיג, אז „א טייל ציוניסטען ווילען אויף אַזאַ אופן פערמאַסקירען זייער פאַקטישע סאָלידאַריטעט מיט דער סאַנאַציע, און א טייל זייער פּאָליטישע פּחדנות".

אויף דעם דאַזיגען פאָרוואורף וועלען מיר ענטפערן, אז טאַקי דאָס, וואָס ה' עהרליך רעדט דאָרט אויף די שפּאַלטען פון „ראָבאָטניק", איז א שטות, און א גראָבער פּאָליטישער שווינדעל. ה' עהרליך ווייסט דאָך גאַנץ גוט, אז די זעלבסטשטענדיגע יודישע פּאָליטיק, וואָס ווערט פּראָפּאַגירט דורך די ציוניסטען, איז נישט געבוירען ערשט אין דער צייט פון סאַנאַציע-רעזשים, ד. ה. נאָך מאַי 1926, נאָר איז שוין פיל עלטער, אַזוי אַלט, ווי די יאַהרען פון דער פּוילישער ווידערגעבורט אלס מלוכה, און אַנדעראָיש שטעקען איהרע ווארצלען אין דער העלזינגפאָרסער קאָנפערענץ, וואָס איז פאָרגעקומען אין יאַהר 1906, ווען עס איז געלעגט געוואָרען דער יסוד צו דער ציוניסטישער לאַנדעס-פּאָליטיק. דאָס, וואָס מיר טוען איצט, אין יאַהר 1930, איז נישט קיין שום „צופּאַסען זיך צו דער הייניגער סיטואַציע, נאָר א פּועל יוצא פון אונזער נאַציאָנאַל-יודישער פּאָליטיק. מ'דאַרף שוין באמת שטאַרק גלויבען אין דער בלינדקייט און אונבעוואוסטזיניגקייט פון'ם לעזער, אז מען זאָל אויסזוכען עפּיס א „שווינדעל" דאָרט, וואו עס איז פאַרהאַן א גלייכע און קאָנסעקווענטע פּאָליטישע ליניע.

נאָך עפּיס. מיט וואָס פאר א רעכט פּרעדיגט אונז ה' עהרליך מאָראַל, דרש'נדיג וועגען דער פּרידה פון פאַשיזם און דעמאָקראַטיע, אז טאַקע גוט קיין אַנדערער, ווי דער „בונד", האָט אַרויסגעשטעלט א גאַנצע רייהע דאָפּ-גונגסלאָזע וואהל-ליסטען און אַזעלכע וואהל-קרייזען, וואו דער מאַנגעל פון די עטליכע הונדערט שטימען, וואָס וועלען פאַלען אויף דער בונדישער ליסטע, וועלען בלויז העלפען מאַכען א מאַנדאַט פון „צענטראָלעוו"? אַזוי איז דאָך די סיטואַציע אין פיל ערטער, וואו דער בונד ווייסט גאַנץ זיכער, אז ער וועט קיין מאַנדאַט נישט בעקומען, און דאָך נעהמט ער בעוואוסטער צו די וואהלען און גיט נישט אָפּ זיינע שטימען פאַר'ן „צענטראָלעוו", וועלכער וואָלט זיך אַזוי אַרום געקאָנט ראַטעווען א מאַנדאַט. אָבער וועגען דעם זאָל זיך שוין זאָרגען פּ.פּ.ס.

פון אונזער זייט קאָנען מיר פערזיכערן דעם ה' עהרליך, אז די יודישע מאַסען וועלען זיך נישט לאָזען אריינציהען נישט פון'ם „בונד" און נישט פון קיין אַנדערער פּאַרטיי אויף קיין שום געפעהרליכען פּאָליטישען שווינד-וועג, נאָר פּונקט ווי אין יאַהר 1919, 1922 און 1928 וועלען זיי זיך האַלטען טריי אַרום דער פאָהן פון דער זעלבסטשטענדיגער נאַציאָנאַל-יודישער פּאָליטיק!

ד"ר וו. בערקעלהאַמער.

דער קאמף געגען מאקדאנאלד'ס רעגירונג
ווער זענען די אמת'ע הערשער אין ענגלאנד?

די איצטיגע סעסיע פון ענגלישען פּאַרלאַמענט וועט זיין רייך מיט דראַמאַטישע געשעהענישען. מיט'ן מאָמענט, ווען עס איז פערעפענטליכט געוואָרען די טראָן-רעדע, איז ענגלאַנד אריינגעטרעטען אין א פאַזע פון א הייסען וואהל-קאַמף, וואָס שפּילט זיך אָפּ אויף דער פּלאַטפאָרם פון 2 פונדאַמענטאַלע פאַקטאָרען: פון פרייען האַנדעל און פון צאָל-פּראָטעקציאָניזם.

די ליבער פּאַרטיי, אונטער דער אָנפיהרונג פון פּרעמיער מאַקדאָנאַלד האָט גאָר אַליין ווייטער די סימפּאַטיע פון די בריטישע ארבייטער-מאַסען, צוליב די הבטחות, וואָס זי גיט זיי, אז זי וועט פאָדערן צו רעווידירען די שכירות און א טייל אינדוסטריע-צווייגען, ווי אין די קויהלען-גרובען, טעקסטיל- און בוי-אינדוסטריע, וועלכע בעשעפטיגען איבער 3 מיליאָן ארבייטער. די דאָזיגע הבטחות רייצען ווידער אויף די נערווען פונ'ם ענגלישען גרויס קאַפּיטאַל, וועלכער רעקרוטירט זיך אַרום דער קאָנסערוואַטיווער פּאַרטיי, וועלכע האָט אין איהרע רייהען עטליכע אינדוסטריע-מאַגנאַטען מיט א זעהר גרויסע מאַכט אין ענגלאַנד, און אָט די דאָזיגע פּאַרטיי האָט אין איהר רשות אַזעלכע מיטלען און מעטאָדען, וואָס שטעלען זייער זיך פאר א פערניכטענדען כלי זיין פאר דער ליבער-פּאַרטיי.

נישט קיין וואונדער דעריבער, וואָס די רעגירונג פון דער ליבער-פּאַרטיי פיהלט זיך אַזוי שוואַך, אַזוי, אז מאַקדאָנאַלד האָט זינט דעם מאָמענט, וואָס ער האָט איבערגענומען די רעגירונג, פערוואָרפען מיט'ן קלאַסען-קאַמף און זיך געשטעלט אויף לאָרד מעלטשעט'ס שטאַנדפּונקט פון א קאָאָפּעראַציע פון ארבייט און קאַפּיטאַל. דאָס איז אָבער גאָר בלויז אין דער טעאָריע, ווארום אין דער אמת'ן, ווערט דער סאָציאַליסטישער פּרעמיער צוברעכען, ווען ער קומט אין בערירונג מיט די אייזערנע לאָגישע ארגומענטען פון דער „געשעפטס וועלט".

בעת דער איצטיגער סעסיע פון פּאַרלאַמענט וועלען די קאָנסערוואַטיווען זיך בעמיהען אויסצושפּילען זייער אַטוט: מאַקדאָנאַלד שטעהט פאר א באַנקראָט פונ'ם ארבייטסלאָזען פאָנד, וועלכער האָט זיך שוין זעהר פיל פערשולדיגט אינ'ם מלוכה-אוצר. פאר ניי-יאָהר וועט נאָך מאַקדאָנאַלד מוזען בעטען דעם פּאַרלאַמענט אַנ'ערלויבניש אויף ווייטערדיגע הלוואות פון דער מלוכה-קאַסע. איצט מאַכען אויס די קאָסטען פון דער שטיצע פאר ארבייטסלאָזע 2 מיליאָן פונט א וואָך. די קאָנסערוואַטיווען האָבען בעוויזען, אז מיט דער דאָזיגער שטיצע ווערען געמאַכט זעהר פיל מיסברויכען און אין פיל פאַלען דעמאָראַליזירט עס דעם ארבייטער. אָט פון דאָגען אויס ארגאַניזירען איצט די קאָנסערוואַטיווען דעם גענעראַל אַטאַק אויף דער ליבער-רעגירונג.

מאַקדאָנאַלד. שטרעבט מיט אַלע כּחות צו דערהאַלטען זיין רעגירונג ביז פריהלינג פון צווייטען יאָהר. דאָס וועט איהם קאָסטען זעהר ווערטפולע קאָנצעסיעס פאר די ליבעראַלען, וועלכע פיהרען איצט מיט איהם א האַנדעל וועגען א רעפאָרם פון דער וואהל-אָרדינאַציע, אז זי זאָל זיי קענען געבען גרעסערע שאַנסען ביי די קומענדע וואהלען.

אין דער עקאָנאָמישער פּאָליטיק ווייזט די ליבעראַלע פּאַרטיי אַרויס א שטאַרקע עלאַסטיציטעט, און אונטער דעם דרוק פון די ווירקליכע הצטרכות'ן שטימט זי שוין איין צו א מעסיגען צאָל-פּראָטעקציאָניזם. מאַקדאָנאַלד'ס פּאַרטיי איז אָבער טריי געבליבען דעם אַלטען ענגלישען דעווויז פון פרייען האַנדעל און וועט נישט איינגעהן אין דער פראַגע אויף קיין שום קאָמפּראָמיסען.

אין קאָנסערוואַטיווען לאַגער הערשען ווידער איצט, ווי בעוואוסט זעהר שטאַרקע חילוקי דעות. באַלדווין'ס נצחון ביי דער לעצטער אָפּשטימונג איבער דעם צוטרוי פאר'ן פיהרער פון דער קאָנסערוואַטיווער פּאַרטיי איז זעהר פּראָבלעמאַטיש. 136 אָנגעזעהענע קאָנסערוואַטיווע זענען געווען דערפאר, אז באַלדווין זאָל רעזיגנירען פון זיין פּאַרטיי-לייטונג. דער רעזולטאַט פון די ערגענצונגס-וואהלען און די בעזונדערע וואהל-קרייזען האָט זיך געענדיגט מיט א נצחון פון באַלדווין'ס געגנער און דער ליבער פּאַרטיי, וועלכע זענען פאר א פרייען האַנדעל אין די גרענעצען פון דער אימפּעריע. און דאָס גיט א בעווייז, אז פאר די קומענדע וואהלען וועט אָט דער פויגעל אין דער קאָנסערוואַטיווער פּאַרטיי אָפּהאַלטען א פולשטענדיגען נצחון.

אָט אַזוי זעהט איצט אויס די אינערליכע פּאָליטישע סיטואַציע אין ענגלאַנד, און וואָס דער מאָרגענדיגער טאָג וועט ברענגען, לאָזט מען דערווייל נים.

דער „נייטיוו" מוז וויסען,
אַז דער ווייסער ענגלענדער איז דער בעל-הבית.

כאַראַקטעריסטישע רעדע אויף דער אימפּעריאַלער קאָנפערענץ אין לאָנדאָן.

די אימפּעריאַלע קאָנפערענץ אין לאָנדאָן, וועלכע דויערט שוין עטליכע וואָכען, לעבט איבער פון צייט צו צייט זעהר שטורמישע מאָמענטען, וועלכע זאָגען עדות וועגען דעם מ'טייטש געזאָגט „שלום בית" אין דער אימפּעריע. מיט א פּאָר טעג צוריק האָט די קאָנפערענץ ווידער איבערגעלעבט אַזאַ שטורמישען מאָמענט, א מאָמענט, וואָס דעקט אויף, נאַקעט אויף די טרויעריגע לאַגע פון די „נייטיוו'ס", וועלכע האָבען די זכיה געהאַט געבוירען צו ווערען אין לאַנד, וואָס שטעהט אונטער'ן שוץ פון דער בריטישער אימפּעריע און פון איהר ציוויליזאַטאָרישער טעטיגקייט.

עס האָט זיך געמליך, געהאַנדעלט וועגען דער בעציהונג צווישען די שוואַרצע און ווייסע אין דרום אַפריקא. וועגען דעם דאָזיגען ענין האָט דער פּרעמיער-מיניסטער פון דרום אַפריקא גען. הערצאָג (ווי איהר זעהט איז נישט בלויז דאָ רעגירונגען פון פאָלקסווינקעס, נאָר פון גענעראַלען אויך...) געהאַלטען א רעדע און וועלכער ער איז זעהר שאַרף אַרויסגעטרעטען געגען דער גלייכבערעכטיגונג פון די שוואַרצע אין דרום-אַפריקא.

אויב די ווייסע בעפעלקערונג זאָל נישט האָבען קיין גרעסערע רעכט פון די שוואַרצע — האָט גען. הערצאָג ערקלערט — מעג מען זיך געזעגענען מיט דער ציוויליזירונג פון אַפריקא. דער שוואַרצער מוז וויסען, אז דער ווייסער שטעהט העכער פון איהם. א נישט וועט ער קוקען אויף איהם מיט ביטול.

הכלל, דער „נייטיוו" מוז פיהלען אויף שריט און טריט, אז ער איז א „נייטיוו", א מינדערוואָרטיגע בריאה, וואָס מוז האָבען איבער זיך די בייטש פונ'ם ווייסען, ציוויליזירטען, ווייסען ענגלענדער.

די רעדע פון גען. הערצאָג האָט אַרויסגערופען א גרויסע אונצופרידענהייט צווישען די פאָרשטעהער פון א טייל אַנדערע דאָמיניעס, און מ'האַלט דאָס פאר א בעווייז פון א קאָנפליקט צווישען די „מעכטער" פון גרויס-בריטאַניען.

מיר ברענגען די דאָזיגע נאָטיץ, כדי נאָכאַמאָל צו בעווייזען, ווי אַזוי ענגלאַנד, דאָס פרייהייטליבענדע, ליבעראַלע און ציוויליזירטע ענגלאַנד קוקט אויף די פעלקער, וועלכע האָבען דאָס גליק צוגעהערען זיך אונטער איהר שליטה...

———:0:———

פּראָפ. ראָבאַק וועגן דער צוקונפט פון יודיש אין אַמעריקא

בערלין, (יט"א)

דער פּראָפעסאָר פון האַרוואַרד-אוניווערזיטעט ד"ר א. ראָבאַק, וועלכער ווילט איצט אין בערלין, האָט אויף דער איינלאַדונג פון יוו"א דאָ געהאַלטען א רעפעראַט וועגען דער צוקונפט פון דער יודישער שפּראַך אין אַמעריקא. פּראָפ. ראָבאַק האָט בעלויכטען דעם פּראָבלעם סיי פון געזעלשאַפטליכען און סיי פון פילאָלאָגישען שטאַנדפּונקט. פאר דעם פערשפּרייטען און פעסטיגען יודיש אין אַמעריקא ווירקען 3 הויפּט-אַקטאָרען: די יודישע פאָלקס-שולען, „יוואָ", און די קולטור-קלובען. עס איז נויטיג א צענטראַליזירונג פון יודישען פאָלקס-שולוועזען. נישט קוקענדיג אויף אַלע וואַנדלונגען און שעדיגונג צוליב איינוואַנדערונגס-בעגרענצונגען, דאַרף געשטעלט ווערען א גוטע פּראָגנאָזע פאר די צוקונפט פון יודיש אין אַמעריקא. אלס כאַראַקטעריסטישער בעווייז, ווי עס האָט זיך לעצטענס געענדערט די בעציהונג צו יודיש, קען דינען דער פאַקט, אז די בריטישע ענציקלאָפּעדיע האָט אין איהר 14-טער אויפלאַגע געווידמעט דער יודישער שפּראַך 3 שפּאַלטען, בעת אין דער 13-טער אויפלאַגע איז יודיש דערמאָנט געוואָרען אין צוזאַמענהאַנג מיט זשאַרגאָן-דיאַלעקטען. די בעזונדערהייטען פון אַמעריקאַנישען יודיש בעשטעהען אין דער געגענזייטיגער ווירקונג צווישען יודיש און ענגליש. פיל יודישע אויסדריקען האָבען אריינגעדרונגען אין דער ענגלישער שפּראַך, הגם די צאָהל אַנגליציזמען אין יודיש איז פיל גרעסער.

די אנפאלען אין דאנציג

פון ש. י. סטופּניצקי

די היטלער-לייט זענען שוין מיט דייטשלאַנד פערטיג און זיי נעהמען זיך צו דאַנציג, צו דער פריי-שטאָט, און הייבען אויך דאָרט אָן בעווייזען זייערע גבורות. שוין זענען דאָרט פאָרגעקומען אָנפאַלען אויף יודען און זונטאָג האָט מען דאָרט ערוואַרט נייע ארויסטרעטונגען און דעמאָנסטראַציעס. דערמיט הויבט זיך אָן א נייער פּרק אין דער געשיכטע פון דער פריי-שטאָט.

פאר'ן קריג איז דאַנציג געווען א קליינע דייטשע פּראָווינץ-שטאָט, פון וועלכער מען האָט אפילו אין דייטשלאַנד ווייניג געוואוסט. אמת טאַקע די שטאָט האָט א פּאָרט, ליגט ביים ים, אָבער קיין פּאָרטען פעהלען נישט אין דייטשלאַנד. נאָך היינט זענען דאָ פּאָרט שטעט, ווי ליבעק, שטראַלזונד, שטעטין, פון וועלכע קיינער רעדט נישט און זיי פערנעהמען גאָר א קליינעם פּלאַץ אין האַנדעל און פערקעהר. אויב עס האָט זיך געהאַנדעלט וועגען פערקעהר מיט דער ברייטער וועלט, זענען געווען האַמבורג, ברעמען מיט זייער געוואַלדיגען שיפס-פערקעהר, אויב ווידער עס האָט זיך געהאַנדעלט וועגען האַנדעל מיט די מזרח-לענדער... מיט פּוילען און רוסלאַנד, איז געווען קעניגסבערג מיט איהר האַפען. דאַנציג איז געלעגען, ווי א אַבגעקומענער נגיד ביים ברעג ים האָט געזעהן די שיפען, וואָס געהען פאַרביי פון ליבאַוי, פון רעוועל, פון קעניגסבערג און מיידען איהר אויס, זיי האָבען ביי איהר גאָרנישט צו קויפען און אויך נישט צו פערקויפען. זי איז געזעסען פערלאָזען פון אַלע און דערמאָהנט די אַלטע צייטען, ווען זי איז געווען בעקאַנט אין דער וועלט אלס „גדאַנסק", ווען צו איהר האָבען געצויגען סוחרים פון גרויס-פּוילען, ווען איהר נאָמען האָט געקלונגען ביים לאַנגען ברעג פון ווייסעל און האָט דערגרייכט ביז צום בוג און נאַרעוו, ווען די שפּיץ פון אַלע די לענדער איז געשוואוימען צו איהר אויף בערלינקעס און דער טיטעל „גדאַנסקער סוחר" איז געווען די בעצייכנונג פאר א בכבוד'יגען, רייכען יוד. הונדערטער יאָהרען האָט געדויערט דער רודמעל פון דער חשוב'ער זקנה דאַנציג און עס האָט זיך געדאַכט, אז זי וועט שוין אַזוי אויסגעהן פון אומעט און לאַנגווייליגקייט. עס איז אָבער אַנדערש געוואָרען.

א גרויסע איבערקערעניש איז געקומען און פון דאַנציג איז ווידער געוואָרען גדאַנסק. די אַלטע שטאָט איז געוועקט געוואָרען פון שלאָף. און איהר פּאָרט האָט זיך ווידער בעוויזען לעבען. הונדערטער שיפען, אָנגעלאָדען מיט כל טוב, געהען אַריין און געהען אַרויס פון איהר האַפען. זי איז ווידער געוואָרען די גרויסע האַנדעלס-שטאָט, א צענטער פון וועלט-פערקעהר. די גאַסען רוישען פון מענשען, אינדוסטריע און האַנדעל בלוהען און אין איהרע פּאָרשטעט האָבען זיך בעוויזען די כאַראַקטעריסטישע בעגלייטער פון וואוילשטאַנד, עס האָבען זיך געעפענט שפּיל-האַלעס, רולעטקעס רוישען, מען העלפט דעם עולם זיך צו בעפרייען פון דער לאַסט פון געלד און אויך אָפּט פון דער לאַסט פון לעבען...

און אָט דער גרויסער וואונדער, די אויפלעבונג פון א האַלב-פערגעסענער שטאָט, איז געשעהען א דאַנק דעם, וואָס דאַנציג איז ווידער געוואָרען גדאַנסק, וואָס זי האָט צוריק בעקומען איהר אַלטען נאָמען און איהרע אַלטע בעציהונגען, וואָס זי איז געוואָרען דער פּאָרט פון דער יונגער פּוילישער רעפּובליק. דעם אָרט פון דאַנציג פערנעהמט איצט קעניגסבערג. דאָרט איז איצט פוסט און ווּסט, קיינער קומט נישט צו איהר, קיינער דאַרף איהר נישט, זי זיצט, ווי א ווייסע אלמנה, ווי א שטאָלצע קעניגליכע אלמנה, וואָס קיינער דערקענט זי נישט. קיינער אינטערעסירט זיך מיט איהר נישט. זי זיצט און קוקט מיט קנאה אויף דאַנציג, אויף מעמעל, וואָס זענען אויפגעבויט געוואָרען אויף איהר חשבון.

דאַנציג איז אויפגעבויט געוואָרען. זי וואַקסט און בלוהט. אָבער זי דאַרף נים פערגעסען, אז דאָס האָט זי צו פערדאַנקען פּוילען, דעם פּוילישען האַנדעל, וואָס שפּייזט זי. איהרע פאָרשטעט צאָפּאָט, אָליוואַ, זענען פון פערגעסענע פישער-נעסטען דערהויבען געוואָרען צו דער מדרגה פון וועלט-קוראָרטען נאָר א דאַנק דעם שטראָם געסט פון פּוילען, צווישען וועלכע יודען פערנעהמען א חשוב'ען אָרט. איצט הויבען די דאַנציגער שאָוויניסטען אָן צו בריקען פאר וואויל-מאַג. זיי פערגעסען שוין, ווי זיי מיט זייער שטאָט האָבען אויסגעזעהן מיט 20 יאָהר צוריק. זיי פערגעסען, אז דאַנציג איז נאָר א שטאָט, אָבער נישט קיין פריי-שטאָט, אז עמוצער האָט נאָך עפּעס אריינצוזאָגען און די וועלט איז נאָך נישט הפקר.

די דאַנציגער כוליגאַנעס הויבען אָן צו הוליען. אויב זייער פיהרער היטלער מיינט, אז ער וועט די פּאָליאַקען און יודען פערטרייבען קיין סיביר, קען ער עס גור זאָגען, ווען ער זיצט אין מינכען ביים קופעל ביר. אין דאַנציג לאָזט זיך אַזוינס נישט זאָגען און פון טון די מעשים, וואָס זיינע לייט האָבען בעוויזען אין בערלין, קען דאָ געווים קיין רייד נישט זיין. דאַנציג שטעהט אונטער'ן שוץ פון פעלקער-בונד און דער שוץ איז א צווייזייטיגע שווערד...

—==080==—

דייטשער קאַטוילישער ארגאַן ווארענט די קריסטען אין א"י
נישט צו חבר'ן זיך צופיל מיט די אַראַבער

בערלין, (יט"א)

דער הויפּט-אָרגאַן פון קאַטוילישען צענטרום „גערמאַניא" פערעפענטליכט אַנ'ארטיקעל, אין וועלכען עס ווערט אָנגעוויזען, אז אין צוזאַמענהאַנג מיט דער ציוניסטישער פּראָטעסט-אַקציע געגען דעם „ווייס-בוך" פון דער ענגלישער רעגירונג, דאַרף אויך אונטערזוכט ווערען די שטעלונג פון דער קריסטליכער מינדערהייט צו די געשעהענישען. די צייטונג ברענגט די אויספיהרונגען פון א קענער פון די א"י-פערהעלטענישען, וועלכער וואַרענט געגען דער צו ווייט-געהענדער נאָכגיביגקייט לגבי די אַראַבישע נאַציאָנאַליסטען, וועלכע ווערען אָנגעפיהרט דורך איינציגע מאַכטגיריגע פּערזאָנען, וועלכע שפּעקולירען אויף די רעליגיעזע פרעמדען-פיינדליכע אינסטינקטען פון די מאַסען. דער אויטאָריטעט גנאַטצמאַן פון צפת איז צוגעטרעטען ארגאַניזירען אַנ'אַראַבישען לעגיאָן, — לויט'ן מוסטער פון די עקסטרעמע נאַציאָנאַליסטען אין אייראָפּא. דער לעגיאָן ווערט ארגאַניזירט אונטער'ן קאַמפּף-רוף פון קריגערישען איסלאַם: „דין מחמד ביסייף" (די רעליגיע פון מחמד רוהט אויף דער שפּיץ פון שווערד). אויב עס וועלען גלייך נישט אָנגענומען ווערען די נויטיגע שריט, קאָן, שרייבט ווייטער „גערמאַניא", די בעוועגונג אָננעמען זעהר געפעהרליכע פאָרמען. די קריסטליכע מינדערהייט אין א"י איז שטאַרק בעאונרוהיגט צוליב די פּראָיעקטען וועגען בולדען פּאַרלאַמענטאַרישע קערפּערשאַפטען אין ארץ-ישראל. ענגלאַנד — שרייבט צום סוף „גערמאַניא" — האָט שוין לאַנג אויפגעהערט צו זיין די פערטיידיגערין פון דער קריסטליכער זאַך, ווייל ענגלאַנד'ס שטעלונג ווערט בעאיינפלוסט דורך איהרע אינטערעסען אין אינדיען.

4000 דאָלאַר פאר'ן יודישען נאַציאָנאַל-פאָנד

ניו יאָרק, (יט"א)

פרוי אסתר גאָלדשטיין פון ברידזשפּאָרט אין די פעראייניגטע שטאַטען, וואָס איז געשטאָרבען מיט א וואָך צוריק, האָט פערשריבען אין דער צוואה 418 דאָלאַר פאר'ן יודישען נאַציאָנאַל-פאָנד. די פערשטאָרבענע האָט אויך פערשריבען פאר'ן קק"ל די רעשט פון איהר פערמעגען, אויף איינקויפען באָדען אין א"י מיט'ן תנאי, אז דער באָדען וועט איבערגעגעבען ווערען איהר ברודער יעקב קאַץ אין לעטלאַנד אויף לעבענס-לאַנגע ארענדע. דאָס פערמעגען בעטרעפט 4,100 דאָלאַר. דער יודישער נאַציאָנאַל-פאָנד האָט איינגעשטימט אויפ'ן בעדינג פון דער צוואה.

אַנטיסעמיטישע אגיטאַציע אין בוקאָווינע און בעסאַראַביען

בוקאַרעשט, (יט"א)

פון בוקאָווינע, טראַנסילוואַניען און בעסאַראַביען ווערט טעלעגראַפירט, דאָס די קוזיסטען ענטוויקלען דאָרט לעצטענס א שטאַרקע אַנטיסעמיטישע אגיטאַציע. אין די שטעט און דערפער ווערט פערשפּרייט אַנטיסעמיטישע פּאַמפלעטען און אויפרופען, וואָס רופען געגען יודען.

אין די יודישע קאָלאָניעס פון קרים און אוקראַינע האָט מען די יאָהר פערזייט 60 פּראָצענט מעהר ווי פאָריגעס יאָהר

מאָסקווא, (יט"א)

לויט די ידיעות פון „קאָמזעט" וועט דער שטח פון פערזייטע יודישע פעלדער פון קרים און אוקראַינע „הייגטיגען האַרבסט זיין גרעסער מיט 60 פּראָצענט לגבי פאַר-אַ-יאַהרען. פאָריגעס יאָהר איז פערזייט געוואָרען 66 טויזענד מיט 592 העקטאַר ערד, הייגטיגען יאָהר 111 טויזענד מיט 867 העקטאַר.

רעדאַקטאָר פון „דיילי העראַלד" פערענטפערט זיך
אַז ער האָט יאָ געוואָלט פערעפענטליכען א קורצען בריוו פון ד"ר ווייצמאַן

לאָנדאָן, (יט"א)

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער ערקלערונג פון ד"ר ווייצמאַן, דאָס דער אָרגאַן פון דער ליבער-פּאַרטיי „דיילי העראַלד" האָט זיך אָנטזאָגט צו דרוקען א בריוו מיט אויפקלערונגען וועגען דער פראַגע פון יודיש-אַראַבישער „קאָנפערענץ פון ראָנדען טיש" האָט דער הויפּט-רעדאַקטאָר פון „דיילי העראַלד" פערעפענטליכט אין „מאַנטשעסטער גאַרדיאַן" א בריוו, אין וועלכען ער פערענטפערט זיך, דאָס ער איז געווען און איז אויך איצט גרייט צו פערעפענטליכען ד"ר ווייצמאַן'ס בריוו מיט א קורצער שילדערונג פון דער געשיכטע פון זיין פאָרשלאָג וועגען דער יודיש-אַראַבישער קאָנפערענץ.

———:0:———

דער סוד פון דער אונטערגעצונדענער פאַבריק

סענסאַציאָנעלער פּראָצעס קעגן 3 לאָדזער אינדוסטריעלער איז קריין־געריכט

(§) אין לאָדזער קריי־געריכט האָט זיך גענומען אָנגעהויבען דער סענסאַ־ציאָנעלער פּראָצעס וועגן דער אונטער־צינדונג פון דער זאַקן־פאַבריק אויף אַלעע־קאָשטשושקי 10. אונזערע לעזער זענען שוין באַקאַנט די פּרטים וועגן דער דאָזיגער שׂרפה און, אַז אין דער אונטערצינדונג איז מען חושד, אַ חוץ אַ געוויסען חיים ספּעקטאָר אויך די דריי יורשים מיט־אייגנטימער פון דער אָפּ־געברענטער פאַבריק.

דעריבער האָט דער פּראָצעס אין לאָדז אַרויסגערופען גרויס אויפזעהען, און דער געריכטס־זאַל, וואו עס זענען פאָרגעקומען די פאַרהאַנדלונגען, איז געווען געפּאַקט איבערפול.

אויף דער בעשולדיגונגס־באַנק זיצען דער 51־יעהריגער חיים ספּעקטאָר, דער פאַבריקאַנט מיכאל רובין, 40 יאָהר אַלט, דער 46־יעהריגער יוסף יצחק צוקער און משה שיינפאַרבער 40 יאָהר אַלט, ווי אויך די 40־יעהריגע רבקה רובין, די פרוי פון אָנגעקלאָגטען מיכאל רובין. די פאַבריקאַנטען זענען בעשולדיגט אין דער אונטערצינדונג מיט דער אויסרעכנונג צו בעקומען די אַסעקוראַ־ציע־פּרעמיע.

צום פּראָצעס זענען אַרויסגערופען גע־וואָרען 59 עדות, צוויי אינזשינערען און צוויי ביכערהאַלטערען אַלס עקספּערטען.

פאַרטיידיגער זענען די אַדוואָקאַטען קאַבולינסקי, ביליק, פּיאָטר קאַן און ליפּשיץ.

נאָכ'ן איבערלייענען דעם בעשולדי־גונגס־אַקט, איז דאָס געריכט צוגעטרע־טען אויסצוהערען די אָנגעקלאָגטע.

חיים ספּעקטאָר — אַ גאַסטראָ־לירענדער גנב

דער אָנגעקלאָגטער חיים ספּעקטאָר איז זיך נישט מודה אין אונטערצינדען. דאַקעגען ערקלערט ער, אַז ער האָט גע־וואָלט אויספיהרען אַ גנבה אין דער דאָ־זיגער פאַבריק. אַרודלגעהענדיג דעם 28. אָקטאָבער 1929 דאָס הויז פון אַלעע קאָשטשושקי 10 — דערצעהלט ספּעק־טאָר — האָט ער בעמערקט, אַז אין דער פאַבריק אויפ'ן ערשטען שטאָק איז פינסטער. ער איז אַריין אַהינצו, מיט אַ וויטריך עפענענדיג די טיר, וואָס פיהרט אין דער פאַבריק אַריין. דערביי האָט ער זיך צוגעלייכטען מיט אַ זאַפּאַלקע. ער האָט געמיינט, אַז אין דער פאַבריק גע־פינט זיך מאַנופאַקטור. נאָר שוין אין ערשטען צימער האָט ער פעסטגעשטעלט, אַז ער האָט געהאַט אַ טעות. דאָרט איז גאָרנישט געווען. האָט ער ווידער מיט דער הילף פון וויטריך גע־עפענט די טיר צום צווייטען צימער אַריין און אויך דאָרט גאָרנישט געטראָ־פען. נאָר אויף אַ פּאָליצע האָט ער בע־מערקט שטעהן אַ שאַכטעל, וועלכע ער האָט געוואָלט עפענען מיט איין האַנד, בעת אין דער צווייטער האָט ער געהאַל־טען אַ ברענענדיגע שוועבעלע. און אַ גע־וויסען מאָמענט האָבען זיך אָנגעצינדען די זאַקען, וואָס זענען אַרויסגעהאַנגען פון אַ העכערער פּאָליצע. ווילענדיג פאַר־לעשען די ברענענדיגע זאַקען, האָט ער זיך אָנגעכאַפּט אין די מלבושים וואָס האָבען אויף איהם אָנגעהויבען צו ברענען. דער־נאָך איז ער אַרויסגעלאָפען אויפ'ן הויף און גערופען הילף, און דאָרט אַרום אַנט־לאָפען איבערן פלויט אויף דער וואָל־טשאַנסקאַ גאַס אַרויס.

פאַרזיצענדער: און וואָס זענט איהר דעמאָלט געווען אָנגעטאָן?

אָנגעקלאָגטער: אין אַ גומי־מאַנטעל, אַ מאַרינאַרקע, הויזען, וועסט, שיך און שקאַרפּעטען.

פאַרזיצענדער: אַז איהר זענט ענטלאָפען, וואו זענט איהר געגאַנגען?

— איך בין אַריין אין אַ געוועלב אויף וואָלטשאַנסקאַ 11, וואו איך האָב געבעטען מען זאָל מיר געבען אַ'נאַצונג. דאָרט בין איך געווען צוויי טעג.

פאַרזיצענדער: און פון דאָרט זענט איהר אַוועק וואוהין?

— צו לאַכמאַנ'ען, אויף דרעוונאָווס־קאַ 16.

פאַרזיצענדער: ווי לאַנג זענט איהר סוחר?

— עטליכע יאָהר.

פאַרזיצענדער: ווי לאַנג וואוינט איהר אין שערדז?

— 15 יאָהר.

פאַרזיצענדער: מיט וואָס האָט איהר געהאַנדעלט פאַר'ן אויסברוך פון דער שׂרפה?

— מיט אויבס.

פאַרזיצענדער: צו וואָס זשע זענט איהר אין יענעם טאָג געקומען קיין לאָדז?

— איך בין אַהערגעקומען גנב'ענען. איך בין אָפט געגאַנגען גנב'ענען, אָבער ס'מזל האָט מיר נישט געדינט. אין יע־נעם טאָג בין איך אַרומגעגאַנגען אין לאָדז פון 2 ביז 9 אָוונט, כדי אויסצו־קוקען וואו כ'האָב צו גנב'ענען.

אדוו. קאַבולינסקי: ווען די זאַקען האָבען זיך אָנגעצונדען, האָט איהר דאָרט געזעהען פענצטער?

— כ'האָב נישט געזעהען.

די ערקלערונג פון מיכאל רובין

דער אָנגעקלאָגטער פאַבריקאַנט מיכאל רובין איז זיך נישט מודה אין אונטערצינדען זיין פאַבריק. אין קריטי־שען טאָג האָט ער געוואָלט פאָהרען קיין בורגאַשטש אין דאַנציג אויף אַ וואַקאַציע און אָנגעמאַכט בעשטעלונגען. אין דאַנציג האָט ער זיך דערוואוסט וועגען דער שׂרפה אין זיין פאַבריק.

פאַרזיצענדער: ווי שפּעט זענט איהר אַוועקגעפאָהרען אויף אַ וואַקאַציע?

— יערליך וואָך.

פאַרזיצענדער: ווי שפּעט זענט איהר אין יענעם טאָג אַרויסגעפאָהרען פון לאָדז?

— דריי נאָכמיטאָג.

פאַרזיצענדער: ווי לאַנג זענט איהר געווען אין דאַנציג?

— 8 טעג.

— ווען האָט איהר זיך דערוואוסט וועגען דער שׂרפה פון אייער פאַבריק?

— דעם 30. אָדער 31. אָקטאָבער 1929.

— פאַרוואָס זענט איהר צוריקגעקו־מען פון דאַנציג דעם 6. נאָוועמבער בעת איהר האָט געוואוסט וועגען דער שׂרפה דעם 31. אָקטאָבער?

— איך האָב דאָרט געוואָלט אַליין ער־לעדיגען. איבריגענס האָבען מיינע קלי־ענטען מיר געזאָגט, אַז די שׂרפה האָט געבראַכט קליינע שאָדענס.

— וויפיל געלד האָט איהר פאַר 3 יאָהר אַריינגעטראָגען אין שותּפות צו דער פאַבריק?

— 3000 זל. די איבריגע צוויי שות־פים האָבען אַריינגעלייגט צו 2000 דאָ־לאַר יעדער.

— פאַרוואָס האָט איהר געגעבען אַזוי ווייניג געלד?

— ווייל איך האָב געגעבען מיין אַר־בייט אַלס פאַכמאַן. מיין פרוי האָט אָנ־געפיהרט מיט דער אָפּטיילונג, וואָס פאַרטיגט אויס די זאַקען.

— האָט זיך אין דער פאַבריק געפו־נען נאַפט?

— יאָ, נאַפט ברויך מען צו בעשפּרי־צען.

— דער נאַפט איז געשטאַנען אין פּעטבערס?

— ניין

— וואו זענען געלעגען די ביכהאַל־טעריע־ביכער?

— אין געשעפט פון די רויהע סחו־רות. די ביכער זענען געווען בעהאַלטען פאַר דער פינאַנץ־מאַכט.

— אויף וויפיל פאַר אַ סומע איז די פאַבריק געווען אַסעקורירט?

— אויף 17,500 דאָלאַר: אונטען אויף 7500 דאָלאַר און אויבען אויף 10 טויזענד דאָלאַר.

— צי קענט איהר ספּעקטאָר'ן?

— ניין.

אדוו. קאַן: ווי גרויס איז געווען די אייגענע ריזיקע אין פאַל פון אַ שׂרפה אין דער פאַבריק?

— אויף 25 פּראָצ. איז געווען די איי־גענע ריזיקע.

אדוו. קאַן: — וואָס פאַר אַ חובות האָט די פירמע געהאַט פאַר'ן אויסברוך פון דער שׂרפה?

— אונז איז מען שולדיג געווען 100 טויזענד זל., מיר זענען שולדיג געווען אַרום 28 טויזענד זל.

— אויף וואָס פאַר אַ גרונד האָט איהר בערעכענט די דאָזיגע סומען?

— אויפ'ן זכרון.

פאַרזיצער: צי האָט איהר אין טאָג פון אייער אַרויספאָהרען קיין דאַנציג געוואוסט, אַז צוקער איז אויך אַרויס־געפאָהרען, און צו וואָסער צוועק

— יאָ, ער איז געפאָהרען קיין קעלץ ערלעדיגען אַ ירושה ענין. איך האָב איהם מיטגעגעבען פּראָמעסען צום איינקאַסירען.

וואָס דערצעהלט רובינ'ס פרוי?

די אָנגעקלאָגטע רבקה רובין דער־צעהלט איינאַנציג צוזאַמענהענגענד דערביי, אַז אין קריטישען טאָג איז איהר מאַן אַוועקגעפאָהרען און האָט איהר געהייסען אַכטונג געבען, אַז די אַרבייטער זאָל'ן צו־געהן נאָרמאַל. 9 אָוונט, ווען אַלע זע־נען שוין געווען אַוועקגעגאַנגען פון דער פאַבריק און זי איז אויך שוין געווען אונגעטוהן, האָט זי פּלוצלינג דערהערט אַ שרעקליכען קלאַפּ. דערביי האָט זי געהערט רעדען: „בין איך ברענט". זי איז תיכף אַוועק צו אַ שכנטע מעלדען פאַן אַרויסצורופען פייערלעשער און דערוועלבער צייט איז צו איהר צוגעגאַנ־גען אַ שכן פון דעמועלבען הויף וואו עס געפינט זיך די פאַבריק און איהר ער־קלערט, אַז מען וועט זי אַרעסטירען. הערענדיג אַזעלכע רייד איז זי אַהין ישוב־הדעת אַנטלאָפען קיין וואַרשאַ. אין וואַרשאַ איז זי אַוועק צו אַ געוויסען זעלצער אויף גענשאַ 33, כדי זיך צו דערוויסען, צי איהר מאַן איז נאָך אין וואַרשאַ. הערענדיג, אַז דער מאַן איז נישטאָ, איז זי אַוועק אויף אַ פּאָר טעג צו איהר מוהמע צינגלער, וועלכע וואוינט אין וואַרשאַ. אין דער זעלבער צייט האָט זי איינקאַסירט אַ פּאָר וועקסלען פאַר דער פירמע.

פאַרזיצענדער: פאַרוואָס האָט איהר ביים אויספאָרשונגס־ריכטער געזאָגט, אַז איהר זענט געווען אין בורנאָשטש?

אָנגעקלאָגטע (נאָך אַ מאָמענט נאָכ־טראַכטען): איך בין אין בורנאָשטש אויך געווען. כ'האָב גערעכענט דאָרט צו טרעפען מיין מאַן.

— פאַרוואָס האָט מען אין יענעם טאָג אַזוי פריה געענדיגט די אַרבייט אין פאַבריק?

— 8 אַ זייגער ענדיגט מען שטענדיג די אַרבייט, נאָר לענגער פלעגען בלייבען אין דער פאַבריק די אייגענטימער.

— צי האָט איהר געזעהען בעת'ן אויסברוך פון דער שׂרפה אַ ברענענדי־גען מענש?

— יאָ, כ'האָב געזעהען, כ'האָב גע־שריגען, אַז מען זאָל איהם פערהאַלטען.

— צי איז דער מאַן, וועלכער האָט איך געזאָגט, אַז איהר וועט אַרעסטירט ווערען, נישט געווען שיינפאַרבער?

— איך בין געווען אַזוי צומישט, אַז איך געדענק נישט.

— פאַרן אַוועקגעהן פון דער פאַבריק האָט איהר נישט געזעהען קיין פּעט־בערס?

— איך האָב נאָך ווי לאַנג איך לעב נישט געזעהען אַזוינס און כ'ווייס אפילו נישט, ווי אַ פּעטבער זעהט אויס.

— ווי האָט אויסגעזעהען דער פער־מעגנס בעשטאַנד פון דער פירמע פאַר דער שׂרפה?

— דער מאַן האָט מיר געזאָגט, אַז די געשעפטען געהען גוט און קיין פּראָ־טעסטען זענען אויך נישטאָ.

די ערקלערונג פון די שותּפים צוקער און שיינפאַרבער

דאַן ווערט אויסגעהערט דער אָנגע־קלאָגטער פאַבריקס־מיטאייגנטימער יוסף צוקער. זיינע ערקלערונגען דעקען זיך מיט די ערקלערונגען פון מיכאל רובין. דאָס געשעפט איז גוט געגאַנגען. די פאַבריק האָבען זיי אויף מעהר נישט געוואָלט אַסעקורירען. אַ יאָהר פאַר דער שׂרפה האָט דער בילאַנס בעוויזען אַ ריוח פון 9000 דאָלאַר פאַר יעדען שותּף.

דער שותּף שיינפאַרבער ערקלערט, אַז נאָכדעם ווי די פייערלעשער זענען שוין אַוועקגעפאָהרען, האָט ער געהערט, ווי מען זאָגט, אַז מען וועט איהם אַרעסטי־רען. ער האָט דערפאַר מורא געהאַט און אַ גאַנצע נאַכט אַרומגעבלאָנדזשעט אי־בער דער שטאָט. פאַרוואָס ער האָט מורא געהאַט, אַז מען וועט איהם אַרעסטירען, האָט שיינפאַרבער נישט אויפגעקלערט

נאָכדעם איז דאָס געריכט צוגעטרע־טען אויסצוהערען די עדות. צווישען אַנ־דערע האָט זייגעגעבען ערקלערונגען דער סטרוזש פון פאַבריקס־בנין אויף אַל. קאָשטשושקי 10, ניטשקע, וואָס האָט ערקלערט, אַז אין קריטישען טאָג האָט ער געזעהען לויפען אין הויף עמיצן אַ פערשוין, אויף וועלכען עס האָט גע־ברענט דאָס אָנגעטועכץ. די הויזען זענען אויף איהם געווען כמעט ווי פערברענט. ער האָט גערופען הילף און ניטשקע האָט איהם

אָפּגעגאָסען מיט אַ עמער וואַסער

אין אַ מאָמענט שפּעטער האָט דער עדות בעמערקט, ווי עס ברענט אויפ'ן ערשטען שטאָק פון פאַבריקס־בנין.

דאַן האָט אָפּגעגעבען איהרע ערקלע־רונגען ניטשקעס ווייב, וועלכע האָט ער־קלערט, אַז צומאָרגענס נאָך דער שׂרפה האָט זי אין הויף געפינען אַ פּאַס אויפ'ן נאָמען פון חיים ספּעקטאָר, אויסגע־שטעלט דורך דער סטאַראָסטוואָ אין זגערזש.

דער עדות, קאָמיסאַר ווילטשינסקי, האָט ערקלערט, אַז אָנקומענדיג אויפ'ן אָרט פון דער שׂרפה האָט ער ביים אַריינגעהן אין פאַבריקס־בנין דערשפּירט דעם ריח פון נאַפט. ער האָט דאַן אויפ־מערקזאַם געמאַכט וועגען דעם סער־זשאַנט פון די פייערלעשער, קאַסאַוו און דאַן זענען געפינען געוואָרען עטליכע

בלאָזען אָנגעפילטע מיט נאַפט

און עטליכע אויסגעליידיגטע.

די עדות קאַך און קעלם, פייערלעשער, וועלכע זענען די ערשטע אַריינגעדרונ־גען אין ברענענדיגען בנין, האָבען אויך ערקלערט, אַז זיי האָבען געזעהען בלאָ־זען אָנגעפילטע מיט נאַפט און אויסגע־ברענטע. ווייטער האָבען זיי ערקלערט, אַז די רעטונגס־אַקציע האָט געדויערט אַ גאַנץ קורצע צייט, אַז די פייער־לעשער האָבען געהאַט אַ בעקוועמען צו־גאַנג צום ברענענדיגען בנין.

לויט דער ריי נאָך גיט אָפּ זיינע ערקלע־רונגען דער עדות שער, דער ביכהאַל־טער פון דער פירמע רובין, צוקער און שיינפאַרבער.

פאַרזיצענדער: אַרום וועלכער שעה איז דער עדות אין קריטישען טאָג אַוועק פון דער פאַבריק?

עדות: אַרום 7.30 אָוונט.

פאַרזיצענדער: ווער איז נאָך פער־בליבען אין פאַבריק?

עדות: פרוי רובין, איהר ברודער פּי־ליכאָווסקי און פרייליין שיינפאַרבער

פאַרזיצענדער: וואו האָבען זיך גע־פינען די האַנדעלס־ביכער?

עדות: אין סקלאַד פון פערטיגע צו רויהע סחורות.

פאַרזיצענדער: וואו האָט איהר אַוועק געלייגט די ביכער דעם 28. אָקטאָבער 1929?

עדות: דאָרט וואו תמיד.

פאַרזיצענדער: האָט זיך דעמאָלט געפינען אַ סך סחורה אין סקלאַד?

עדות: יאָ. הונדערטער פּוד.

פאַרזיצענדער: צי האָט די פאַבריק גוט פּראָספּערירט?

עדות: יאָ.

פאַרזיצענדער: פאַרוואָס איז דאָס אויסצאָהלען די אַרבייטער פאַרגעקומען 2 מאָל אין וואָך?

עדות: איך מיין, צוליב מאַנגעל אין מזומן געלד

פאַרזיצענדער: האָט זיך אין סחורה־לאַגער געפינען נאַפט?

עדות: איך האָב נישט געזעהען.

פאַרזיצענדער: וואו זענען אַהינגעקו־מען די האַנדעלס־ביכער, וועלכע דער עדות האָט געפיהרט?

עדות: דאָס ווייס איך נישט. אין טאָג פון דער שׂרפה, נאָך פאַרמיטאָג האָב איך זיי אַוועקגעטראָגען אויפ'ן ערשטען שטאָק.

פאַרזיצענדער: צי פלעגען די ביכער בעהאַלטען ווערען?

עדות: זיי פלעגען בעהאַלטען ווערען פאַר דער שטייער־מאַכט.

פאַרזיצענדער: צי האָט דער עדות געוואוסט, אַז די שעפען פאָהרען דעם טאָג אַוועק?

עדות: איך האָב געוואוסט, אַז רובין פאָהרט אַוועק.

ביז 10 אָוונט האָט דאָס געריכט אויסגעהערט 40 עדות, דאַן איז פער־אָרדנט געוואָרען אַ פּויזע ביז היינט 9 פריה.

היינט וועלען אויסגעהערט ווערען די איבריגע עדות אין אַ צאָהל פון 19 פער־זאָן, און עס וועלען אויסגעהערט ווערען די זאַך־קענער.

נאָכמיטאָג וועלען רעדען דער פּראָקו־ראָר און פאַרטיידיגער. דער אורטייל ווערט ערוואַרט אין אָוונט.

—:0:—

יוד. אַרט.־פעראיין אין פּוילען. דירעקטאַריאַט פון. פעראיינס־טעאַטערן. בעפולמ. דיר: א. שטאַקפעדער. — לייטער: א. בעזמאַן.

לאָדזער יוד. קאַמער־טעאַטער — נייער

„אַרדט"

חייסער זאַל „מאַנטיפּעל"

זאַכאַדניאַ 43

קינסטלערישער לייטער:
מ. בראָדערזאָן

!! איילט צו זעהען !!
לעצטע פאַרשטעלונג

היינט, מיטוואָך

1 פאַרשטעלונג 9[15] אָוו.

צו ביליגע פרייזען

גוט מאַרגן קאַזע!..

אין 2 טיילען, 12 בילדער.

פרייטאָג דעם 7־טען נאָוועמבער

פייערליכע פּרעמיערע

פון 2־טען פּראָגראַם — א. נ.

אויפ'ן הימעל אַ יריד

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון טעאַטער פון 11 פריה ביז 1 בייטאָג און פון 5 אָווי־גער אָוו. שבת א גאַנצען טאָג.

חיונה־קאַסטע

(ב) אין חודש אָקטאָבער זענען די חיונה־קאָסטען אין לאָדז געשטיגען אויף 1. פּראָצענט.

טויזענד אינטערגעוואָרפענע קינדער אַ יאָהר

די לאָדזער סטאַטיסטיק בעווייזט, אַז יאָהר־יעהרליך קומען צו אין אונזער שטאָט ביז 1000 אונגעזעצליכע קינדער, וואָס דאָס רוב פון זיי ווערען געפינען ערמאָרדעטע און אונטערגעוואָרפענע.

גנבות

(§) חיה־גאָלדע לעווקאָוויטש (בושע־גשינער 49) איז נעכטען בע'גנב'עט גע־וואָרען אויף 1000 זל. אין וועש און מלבושים.

— ביי גיטעל ליבערמאַן (פּיעטריקאָ־ווער 79) האָט מען צוגע'גנב'עט 1000 זלאָטעס.

— אויף נאַפּיורקאָווסקאַ 77 איז אויס־גע'גנב'עט געוואָרען דאָס קאָלאָניאַל־געוועלב.

ווער האָט געווינען די 250000 זל.

ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, איז נעכטען אַרויס די פּרעמיע פון 250,000 זל. פון דער מלוכה'שער בוי־הלוואה. ווי עס שטעלט זיך אַרויס, איז די גליקליכע פּרעמיערע געקויפט געוואָרען ביי שמואל ווינבערג אין לאָדז, פּיעטריקאָווער 58.

מוטער ברענט אָפּ דאָס פּלייצעלע פון איהר 1־יעהריגען קינד

שרעקליכער פאַל אין לאָדז

(§) שטעלענדיג באַנקעס איהר 1־יעה־ריג קינד האָט אַ געוויסע פרוי הענדעל (אַבלעגאַרסקאַ גאַס 3) על פּי טעות איינגעטונקט אַ באַנקע אין אַ שיסעלע שפּריט און נאָכדעם צוגעטוען אַ ברע־נענדיג שוועבעלע צו דער שפּריט־בע־נעצטער באַנקע און זי געשטעלט דעם קינד. די באַנקע אויפ'ן קינד'ס פּלייצעלע האָט תיכף אָנגעהויבען ברענען און דעם ברענענדיגען שפּריט צוגאָסען איבער'ן קינד'ס לייב..

דאָס קינד האָט אונטער'ן פייער פון דער באַנקע אַזוי יאָמערליך געשריגען, אַז ס'איז געבליבען ליגען בעוואוסטלאָזיג מיט שווערע בראַנד־וואונדען. די פּאָגאָ־טאָוויע האָט דעם קינד געגעבען די ערשטע הילף.

פערשאָלטען בלוט

גרויסער שפּאַנענדער ראָמאַן פון דער היינטיגער צייט

(65 פאָרטזעצונג)

איהר אָנגעזעהענ'ס דאָ אין קעלער און איהר האַנדלונג געגענאיבער דער אומגליקליכער פרוי, האָט זיך געוואָלט איינגעזעצט אין ליבע און אָפּגעטעמפּט יעדעס צאַרטע געפיהל און לעבעדיגשאַפט צו דעם דאָזיגען שעהנעם מיידעל.

אַלע האָפנונגען, וועלכע ער האָט געבויט אויף דער מיטהילף פון אַרעלאַ'ן זענען מיטאַמאָל צוריסען געוואָרען.

די דאָזיגע פרוי, וועלכע האָט געדאַרפט צוזאַמען מאַכען דאָס, וואָס איהר פאָטער האָט פאַרדאָרבען, וועלכע האָט די אומגליקליכע פרוי געדאַרפט טרייסטען און איהר אַרויס־העלפען פון דער קלעם, אין וועלכער זי האָט זיך איצט געפונען — האָט אָבער דאָס נישט געטון. און נישט בלויז זי האָט איהר נישט געהאָלפען, נאָר זיך אויף איהר געוואָרפען מיט נאָך מעהר ווילדקייט, ווי איהר פאָטער! — נאָר דער טייוועל אַליין האָט געמוזט זיין דער פערמיטלער פון איהם און האַרצלאָזער, פערברעכערישער אַרעלאַ. ווי קומט ער צו ליבען אַזאַ מין נידערטרעכטיגע בעשעפעניש!

די דאָזיגע ווערטער, וועלכע האָבען איצט געשריגען אין זיין מאַרך, האָבען איהם נישט געלאָזט שטעהען רוהיג אויף זיין אָרט. אַ וועה־געשריי האָט זיך אַרויסגעריסען פון זיין ברוסט און מיט ביטערע הענט האָט ער זיך פערשטעלט דאָס פּנים.

ער האָט זיך אָבער באַלד דערמאַנט, אַז לאַנגער קען ער דאָ נישט בלייבען. אַרעלאַ האָט מסתמא פאַר אויפרעגונג, פערגעסען דעם שלוסעל און איהם געלאָזט שטעקען אין דער טיר. זי וועט זיך אָבער באַלד דערוויף כאַפּען און דאַן וועט זי זיכער צוריקקומען אַהער. נאָך איהם. ניין, דאָס דאַרף ער גיך מיט איהר צוזאַמענטרעפען אויסמיידען!

שנעל איז ער אַרויסגעשפּאַנט אויף די שטיגען. ווען ער איז אַריינגעקומען אין ערשטען זאַל פון דעם פּאַוויליאָן, האָט ער זיך פעסט צוגעדריקט צו דער וואַנד.

די איינגאַנגס־טיר צום פּאַוויליאָן האָט זיך געעפענט און אַרעלאַ האָט אַריבערגעטרעטען די שוועל, כדי אַראָפּ־צוגעהן אין קעלער אַריין.

— גאָט אין הימעל, העלף מיר! איז זי דאָ אַהערגע־קומען לויט'ן בעפעהל פון איהר פאָטער, אָדער לויט איהר אייגענעם ווילען? דאָס וואָלט איך נאָך געוואָלט וויסען! — איז ער שנעל אַרויסגעלאָפען, כדי זיך צו בע־האַלטען צווישען די געדיכטע קושטעס.

אַרעלאַ האָט זיך ווירקליך דערמאַנט, נאָכדעם, ווי זי איז געקומען צו זיך, אַז זי האָט דעם שלוסעל געלאָזט שטעקען אין דער טיר.

הגם זי האָט נישט געוואָלט נאָכאַמאָל אַראָפּגעהן אין דער אונטערערדישער היל, אָבער דער געדאַנק, אַז איהר געליבטער, פעליקס קען זיך מקדים זיין און באַפרייען פון דאָרט די אומגליקליכע פרוי, האָט זי מיט געוואַלט געטריבען דערצו.

— איך מוז נאָכאַמאָל אַראָפּגעהן, כדי צו פערמיידען דאָס אַנטלויפען פון דער פערשאָלטענער פרוי! — האָט זי געמורמעלט צו זיך אַליין.

קיין מענשליכע פעדער איז נישט אומשטאַנד צו בע־שרייבען די שרעק, וועלכע האָט זי אַרומגעכאַפּט, בעת זי האָט געטראָפען אַ פערשלאָסענע טיר, אָבער דער שלוסעל האָט מעהר נישט געשטעקט אינעווייניג!

— פעליקס! פעליקס! — האָט זי עטליכע מאָל איבער־גע'חזר'ט מיט שרעק.

אָבער קיין שום שאָרך האָט זיך נישט געהערט, נאָר בלויז איהרע ווערטער האָבען אָפּגעהילכט אין דער שטילקייט פון דער נאַכט.

אַ שרעקליכער כעס האָט ערוואַכט אין איהר און זי האָט געטריבען פון פּאַוויליאָן אין פרייען פעלד

— פעליקס! — האָט זי מיט'ן גאַנצען כח פון איהר שטים געשריגען, ווען זי האָט זיך געפינען אונטער'ן פרייען הימעל. אָבער קיין שום מענשליך געזונג האָט איהר נישט געענטפערט.

— יאָ, איך בין זיכער, אַז דאָס האָט ער דעם שלוסעל גענומען פון דער טיר! — האָט זיך אַרויסגעריסען פון איהרע ליפּען און לאַנגזאַם האָט זי זיך דערווייטערט פון פּאַוויליאָן.

אַז ער געפינט זיך נישט ווייט פון דאַנען, איז זי געווען איבערצייגט. אָבער פאַרוואָס האָט ער איהר נישט געענטפערט?

די דאָזיגע פראַגע האָט נאָך מעהר פערשטאַרקט איהר כעס אויף פעליקס'ן.

ער, דער קנעכט, וועמען איך האָב אַוועקגעשאָנקען מיין ליבע, מיין האַרץ, האָט געוואַגט מיר נישט צו ענט־פערן און צו פערראַטען די פּלענער פון מיין פאָטער.

די סכנה איז איצט געווען זעהר גרויס. פעליקס קאָן זי פערראַטען. יעצט מוז זי נאָר זעהן, זי זאָל דעם יונ־גען פאַנגען מיט איהר ליבענווירדיגקייט, מיט איהר קונסטליכע ליבע, זי מוז וואַרטען ביז מאָרגען.

און איז זי דען ווירקליך נישט שעהן, כדי צו קענען שפּילען די ראָל פון אַ טייוועל? עס מוז איהר געלונגען, דעם יונגערמאַן, וועלכער ברענט צו איהר אין אַ לייד־ענשאַפטליכער ליבע, מנצח צו זיין. זאָל ער אָבער די פרוי פעלד בעפרייען איבער נאַכט, דאַן — דאַן וועט ער העלפּען און טייער בעצאָהלען מיט זיין לעבען!..

מיט דעם דאָזיגען בעשלוס איז זי אַוועק צום שלאָס.

פעליקס, וועלכער האָט דעמאָלט געהערט איהרע גע־שרייען, איז איצט ווידער אַרויס פון זיין בעהעלטעניש. אַ וואַלקאַן פון געפיהלען האָט זיך ראַיהם פערוואַנדעלט אין זיין מוח. ווי אַ וואַהנזיניגער איז ער אַוועקגעלאָפען פון דאַנען.

— איך דאַנק דיר גאָט! — האָט ער אַרויסגעשטאַ־מעלט, צוקומענדיג צו זיין וואוין־הייזעל.

געקראָנקט אין זיינע היילינגסטע געפיהלען, האָט ער זיך אַראָפּגעלאָזט אויף אַ באַנק.

ערשט ווען עס האָט אָנגעהויבען טאָגען, איז ער אַריין אין זיין צימערל און זיך געלעגט שלאָפען.

קאַפּיטעל 14
אין וואַלד פון לייבענשאַפטען.

עס איז געווען דער צווייטער פריהמאָרגען. די שטראַה־לען פון דער אויפגעהענדער זון האָבען אַריינגעקוקט דורך דעם קליינעם פערקראַצטעלטען פענסטערל אין דער היט אַריין, וואו ס'האָט זיך געפינען די אומגליקליכע פרוי פעלד. עס האָט אויסגעזעהן, ווי זי, די זון, וואָלט זיך פון דעם ריי־נעם אָרט נישט געקענט אָפּרייסען.

די גאָלדיגע שטראַהלען זענען נישט אָפּגעטרעטען פון דער אויסגעקליבענער פּנים. די ליבליכע זון האָט אויך ווי אַ מוטער, געצערטעלט דעם ראָנעווען גוף, וואָס איז גע־לעגען אויף דער שטיינערנער פּאָדלאָגע איינגעהילט אין א טיפען שלאָף.

ענדליך האָט זי זיך אַ ריהר־געטאָן פון איהר אָרט.

(פאָרטזעצונג קומט)

פּערקויפטע נשמות

שפּאַנענדער ראמאַן

(185 פאָרטזעצונג)

פּלוצלונג האָט קאַצען-אויג אַ קוויטש געטון. דאָס האָט איינער פון די רויבער אין איהם געוואָרפען אַ שטילעט, די שאַרף האָט איהם געטראָפען אין אָרעם. דאָס בלוט האָט אַ שפּראַץ געטון. דער רויבער האָט געשריגען פון גרויס ווייטאָג. די פּייניגער האָבען ספּעציעל אויסגעמיטען די איידעלערע טיילען קערפּער, כדי איהם וואָס לענגער צו מאַטערן.

יעצט איז די ריי אויף מיר, — האָט ברייטשייד הילכיג אַ געשריי געטון מיט זיין לייבען-שטים, — איך וויל בעווייזען מיין קענטעניש. גיט'ס גוט אַכטונג, חברים, פּונקט איבער דער נאָז, אינמיטען שטערן מוז די קויל אריינטרעפען.

דער ברוינינג האָט אַ פּינקעל געטון אין זיינע הענד. עס האָט זיך דערהערט אַ שאָס, וואָס האָט אָפּגעהילכט אין ליידיגען רוים פון די קאַטאַקומבען. דעם פער'משפּט'ענס קאָפּ האָט זיך אַ וואַקעל געטון פאָראויס. די קויל האָט אַ דורכגעלעכערט דעם מוח, אַזוי ווי ער האָט געצילט און דער טויט איז געקומען מאָמענטאַל.

— נאַטשעלניק, — האָט איינער אַ געשריי געטון, — איהר האָט אונז קאָליע געמאַכט די גאַנצע פערוויילונג.

— אַזוי מיינסטו? — האָט ברייטשייד אָפּגעענטפערט, בעהאַלטענדיג דעם ברוינינג, — נו, איך האָב דאָך אויך געוואָלט משפּט'ען, עס איז שוין גענוג געווען דאָס מאַטערן.

— האַלאַ, יעצט האָבען מיר דאָס מיידעל, — האָט איינער פון די רויבער אַ געשריי געטון. — האַלאַ, גיט זי אונז אַ הער. טויט-פויגעל זאָל פאַרבערייטען צעטעלעך. מיר וועלען וואַרפען גורל, ווער עס זאָל זיין דער ערשטער... זאָל אונז די מערדערין פערשאַפען אַ ביסעל תענוג, איידער זי געהט שטאַרבען.

ווי ווילדע האָבען זיך די רויבער אַ וואָרף געטון אויף דעם געבינדענעם מיידעל.

— בינד איהר אויף די הענד! — האָט ברייטשייד בעפוילען, דערהערענדיג טערעזאַ'ס מורא'דיגען געשריי.

— יאָ, זי איז טאַקע געבינדען, — האָבען עטליכע פערשוינען אַ ווילדען געשריי געטון, שלעפּענדיג זי אין קאָרידאָר אריין, וואו טויט-פויגעל האָט שוין געהאַט צוגעגרייט דעם גורל.

שלעפּענדיג זי, זענען די שריט געוואָרען לויזער. אַ הויכער, ברייט-ביינערנער רויבער האָט זי אַ שלעפּ געטון נעהנטער צו טויט-פויגעל'ען.

— דאָ איז זי די מערדערין, יעצט וועלען מיר וואַרפען גורל, ווער עס זאָל זי דער ערשטער בעקומען. גיב אַ הער דעם קאַפּעלוש.

און אין אויגענבליק האָבען זיך בעוויזען ווייסע פּאַפּירלעך אין די הענד פון די רויבער.

— איך האָב נומער איינס, — האָט ווילד אַ גריל געטון איינער, — גיב אַ הער דאָס מיידעל, כאַ, כאַ, כאַ, איך בין דער ערשטער!

ער האָט אַ כאַפּ געטון דאָס מיידעל אויף די פּלייצעס, אָבער אין דעם זעלבען אויגענבליק האָט טערעזאַ פּאַמעליך אויפגעהויבען די לינקע האַנד און זי צוגעלייגט צום מויל. אַ קורצער כאַרכלענדיג געשריי האָט אַדורכגעשניטען די ליפּען און ווי פון אַ דונער געטראָפען, איז זי געפאַלען אויף די שטיינער.

— אַ, זי ח'ל'ש'ט! — איך וועל זי שוין אָפּמינטערן, שרעקט אייך נישט...

אין דעם האָט ברייטשייד זיך דערנעהנטערט. ער האָט אַלע חברים אָפּגעשטופּט אַן אַ זייט.

טאַני איז איהם שנעל נאָכגעלאָפען.

— שטעה, — האָט ער אַ רוף געטון צום רויבער, וואָס האָט געטראָגען דאָס מיידעל, — לאָז זי אָפּ, זי איז טויט.

— אָך, נאַטשעלניק, פון וואַנען ווייסטו עס? — דאָס איז נישט וואָהר, זי איז נאָר בלויז פער'חלש'ט.

— ניין, דאָס איז געווען אַ קויל פון אַ שטאַרבענדען מענשען, וואָס ווילסטו טון מיט אַ געשטאָרבענער?

דער רויבער האָט אַ קוק געטון אויף דעם טויט-בלייכען פּנים פון מיידעל. ער האָט בעמערקט, ווי עס הענגען אַראָפּ איהרע ענטבלויזטע אָרעמ'ס, וואָס זענען געווען ווי אויסגעהאַקט פון מאַרמאָר.

— איך גלויב נאָך נישט, — האָט ער אויסגערופען — גיט'ס אַ הער בראַנפען, חברים!

מען האָט געבראַכט אַ פלעשעל בראַנפען און איהר איינגעריבען די שלעפען, האָפענדיג, אַז עס וועט נאָך געלונגען זי אָפּצוראַטעווען.

— זי עטעמט שוין נישט, — האָט טויט-פויגעל בעמערקט.

— נעהם דאָס שפּיגעלע, — האָט איינער פון די רויבער אַ געשריי געטון, — לייג עס צו צו איהר מויל וועלען מיר זיך איבערצייגען צי זי לעבט נאָך.

דאָס שפּיגעלע איז געבליבען ריין, נישט פערהויכט פון אָטעם און ווען טויט-פויגעל האָט צוגעלעגט די האַנד צום פּנים, איז זי שוין געווען אייז-קאַלט.

— זי לעבט שוין נישט, זי איז געשטאָרבען פון שרעק!

וואונדערליך איז געווען דאָס, וואָס די ווילדע מאַנסלייט, וועלכע האָבען נאָך מיט עטליכע מינוטען צוריק געוואָלט מאַכען אַ שענדליכע פערוויילונג, זענען יעצט געבליבען שטעהן אומדרייסט פאַר'ן מאַיעסטעט פון טויט.

ברייטשייד האָט געוואָלט אויסנוצען די דאָזיגע שטימונג.

(פאָרטזעצונג קומט).

אליכם אישים אקרא וקולי אל בני אדם בצדק כל אמרי פי ואין בהם נפתל ועקש!

אויב איהר ווילט ערלעדיגען אייערע אַנגעוועהטאָגטע ענינים זאָלסטו קומען צו לויפען אין דעם ביוראָ

פּעטריקאָווער 17
2-טער הויף פּאַרטער

דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52, טעל. 148-79, וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי ביטעס, קלויזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען איז משך פון 24 שעה. אַפּעלאַציעס, אַפּאָזיציעס, אַדוואָלאַניעס, רעקורסען וועגען פּענסיע, וויזעס אין קאָמיסאַריאַט-זשאַנדו, וועקסעל-אינקאַסאָ אויף גאַנץ פּוילען און גאַליציען יוערען פּינקטליך און געוויסענהאַפט ערלעדיגט צו די ביליגסטע פּרייזן. שותפות-אַקטען, סטאַטוטען, איבערזעצונג אינטערציזיעס, אַקטען, דאַראווינעס אַלערליי ספּראַוועס ווערען אַנגענומען אַדורכצופיהרען, עווענטועל מיט אַ נ'דוואָקאַט.

די איינציגע טאָכטער פון ישראל מאַנעלאַ
2-טער הויף פּאַרטער, דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52, טעל. 148-79.

בעמ.: דאָס ניי - „געבאַקענע" מאַנעלאַ-ביוראָ אויפ'ן ערשטען הויף האָט נישט קיין שום שייכות מיט'ן לאַנג-עקזיסטירענדען ביוראָ, וואָס געפינט זיך

אין צווייטען הויף פּאַרטער
טעלעפאָן 148-79

מיט אַ רוהיג געוויסען
קענען מיר גאַראַנטירען,
דאָס מעטאַל-בעטען, קינדער-וועגעלער, מאַטראַצען פאַר האַלצענע בעטען לויט'ן מאָס „פּאַטענט", וואַש-טישען און וואַשימאַטשקעס אַמביליגסטען איז צו בעקומען אין
פאַבריקס-לאַגער
„Dobropol"
פּיעטריקאָווער 73 אין הויף, טעל. 158-61

פיזיקאַלישער טעראַפּיע
קאַבינעט
ביי דער געז. „לינת-הצדק"
(נאַכט-פּאָגאָטאָוויע) צעגיעלניאַנאַ 53
אָפען פון 10–2 און פון 4–6 אָוונד.
קוואַרץ-לאַמפּ — 1 זל.
סאָלוקס „ 2.50
דיאַטערמיע „ 3 —
עלעקטריש באַד „ 2.50

וויכטיג פאַר דאַמען!
נאָר פאַר 2.50 זל. מאַכט איך די עלעגאַנטסטע דאַמען-היטע נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די עלטעסטע היטע איבעראַרבייטע איך אויף גאַנצליך ניי. געדענקט דעם אדרעס:
23 זאַוואַדזקאַ 23
אין הויף, 2-טען איינגאַנג, לינקס פּאַרטער.
בעמ.: נייע היטען די לעצטע נייהייטען אין פיינער אויספּערטיגונג — 50 פּראָצ. ביליגער ווי איבעראַל
„TOLA"

געדענקט די אַדרעס.
אויפ'ן ווינטער
בעזאָרגט אייך מיט ערשטקלאַסיגע
קויהלען
צוגענגליכע פּרייזען. גוטע בעדינגונגען. בעשטעלונגען פון 15 קאָרץ ביז וואַגאָן לאַדונגען, ווי אויך קליין קויהלען פאַר ווערקשטעלען און בעקערס. קלינגט 98-129.
געדענקט די אַדרעס.

עלטערן!!
אַ דיפּלאָמירטער לערער-פּעדאַגאָג
גרייט-צו אין אַלע קלאַסען יודישען גימנאַזיום פון אַלע יודאַאיסטישע למודים, ווי: העברעאיש, תנ"ך, יודישע געשיכטע; לערנט אויך יודישע שפּראַך און ליטעראַטור. ווענדען זיך טעגליך פון 4—6 נאָכמ.
ש. לעווי, אַל. 1. מאַי 5
אין טויער רעכטס, פּאַרטער

Dr. med. St. Praport
ספּעציאַליסט פאַר פרויען און אורין קראַנקהייטען
נעמט אָן פון 6–8 אָוונט
גדאַנסקאַ 77a, טעל. 95 208
אין לעטשניצע „סאַניטאַס", ציגעל-גאַס 29
פון 11 ביז 1 מיטאָג.

הלא חכמה תקרא, ותבונה תתן קולה, אם תקח אמרי, ומצותי תצפן אתך, אז תשכן בטח ושאנן, כי הלך בתום ילך בטח, ומעקש דרכיו יודע
איבער דעם זאָלסט נאָר קומען אין דער
ביוראָ — פון — ד. מאַנעלאַ
וואָס איז איבערגעטראָגען געוואָרען פון צווייטען הויף, אויף ערשטען הויף
פּיעטריקאָווער 17 לינקע אָפיציינע פּאַרטער.
טעלעפאָן 95-124
וואו עס ווערט פּינקטליך ערלעדיגט, געוויסענהאַפט געשריבען אַלערליי ביטעס: ציווילע, קאַרנע, האַנדלאָווע אַפּעלאַציעס, אַדוואָלאַניעס, קלאָוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, וועגען דירות אין אורזשאָנד ראָזיעמטשי. ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.
בעמ.: קלאָוזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס ווערען ביי מיר ערלעדיגט במשך 24 שעה.
מיט אַכטונג
ד. מאַנעלאַ, פּיעטריקאָווער 17
ערשטער הויף.

פּוילישע שפּראַך
ווערט ערלערנט גרינדליך דורך אַ קורצער צייט.
וואַכאַדניאַ 29, וו. 3.

שרייבען שעהן און שנעל
לערנט אויס דער בעריהמטער קאַליגראַף ל. בערמאַן אין 15 לעקציעס. אויך ווערט אויסגעלערנט גוט שרייבען אַ יודישען בריף אין 15 טעג, אפילו דעם וואָס קען גאָרניט. די עלטער שפּילט קיין ראָלע ניט.
זאַוואַדזקאַ 19 פר, 1 שט.

וויזאַ הייגט, מיטוואָך, 9 אָוו. אין נייעם לאָקאַל פון יוד. פּראָווינץ-קלוב וויזאַ שיענקיעוויטשאַ 26 וויזאַ
אויפ'ן וועכענטליכען טעע-אָוועד
וועט האַלטען אַ רעפעראַט ה' ד"ר. שאול רינגער
א. ד. ט.: די סיטואַציע פון ציוניזם צוליב דער לעצטער דעקלאַראַציע פון דער ענגלישער רעגירונג".
איינטריט פאַר מיטגלידערינס און אַריינגעפיהרטע געסט אומזיסט

קינאָ
ZACHĘTA
זגיערזשער-גאַס 26.
היינט און ווייטערע טעג! מעכטיגע דראַמאַ א.ג.
ווען אַ פרוי פערגעסט זיך
אין די הויפּט-ראָלען:
מאַריאַ יאַקאָביני, פראַנק לעדערער
קורצע בעצייכנונג פון'ם פילם:
געה יוגענד צו דער יוגענד! ריוואַלינס. קייטען פון פאַמיליען-לעבען. אַ טראַגעדיע פון אַ זיך עלטערנדער פרוי. די יוגענד זיגט. אין די פעדערלעך פון אַ גן-עדן-פויגעל. דאָס בעקענען זיך פון אַ פאַרוטשניק אין וועלכען זי פערליבט זיך שטערבליך. נאָך 20 יאָהר — אַ פאַר-פאַלק. פעראַט. דער דאָזיגער פילם האַלט דעם צושויער אין אונאויפהערליכער שפּאַנונג ביז'ן סוף.
אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' י. סטעפּאַנסקי
אָנפאַנג פון די סעאַנסען אין די וואָכען טעג 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג. — שבת, זונטאָג, און חגאות 12 אַ זייגער פאַרמיטאָג.

קלאַנג-פילם-טעאַטער
„MIMOZA"
ul. Kilińskiego 178
יעדער יוד
דאַרף דאָס בילד זעהן!
פון דינסטאָג ד. 4 ביז מאָנטאָג, ד. 10. נאָוועמבער 1930 יאָהר צווייטער גרויסער 100% געזאַנג און קלאַנג-פילם, דער פענאָמענאַלער אַקטיאָר און זינגער
Al Jolson
אַלס
„דער דזשעז-זינגער"
אָנפאַנג אין די וואָכען-טעג 5.30, 7.30 און 9.15
שבת, זונטאָג און חגאות 3.30
אויסער-פּראָגראַם:
רעוועלאַציע-קלאַנג-צוגאַבע
דער נאָהנטסטער פּראָגראַם:
„אַ חתונה אין האָליוואָוד"

דייטשע
האַנדעלס-קאָרעספּאָנדענץ
ערלעדיגט דאָס ביוראָ
„אַרגוס"
זאַכאָדניאַ 36
טעלעפאָן 108-47

לעזט!
אַכטונג! — אַכטונג!
קאָנקורענץ-פּרייזען!
זעדי צו ערמעגליכען די ברייטסטע קרייזען פון ג' פּובליקום צו בעקומען אַ בילינע און גוטע קינסטלערישע אויפנאַהמע' זענען די פּרייזען אין מיין פאָטאָגראַפישען אַנשטאַלט געוואָרען פערקלענערט ווי:
12 שטיק („Express pictures") זל. 2
6 „ פאָסט-פאַטאָנראַפיעס „ 2
6 „ פאָסט- „ ברוין „ 6
6 „ „ „ אויף זייד „ 8
אַכטונג צו אַ 1/2 טוץ זיידענע פאָסט-פאָטאָגראַפיעס גיט מען צו אַכטונג
אַן אָריגינעלען פּאָרטרעט בחנם!!
ס'ווערען אויך אויסגעפּערטיגט פּאָרטרעטען אין ראַהמען און אויך אַ פּערקויף פון ראַהמען
קומט און איבערצייגט אייך!
בעמ. ביי מיר צו בעקומען די אויפנאַהמע פון עספּעראַנטאָ-קאָנגרעס
מיט אַכטונג
„PARISIEN"
קונסט-אַנשטאַלט
פראַנציסקאַנער 30.

מעכאַנישע שלאָסעריי און ווייסעריי
J. Reder, Łódź
Konstantynowska 11 (róg Zachodniej)
כ'נעם אָן פערשידענע שלאָסעריי-אַרבייט און אויטאָגענישע שווייסונגען אונטער גאַראַנטיע.
פּריוואַט-וואוינונג גדאַנסקאַ 20, וו. 17.

פּלעגט די פיס
PEDICURE
S. Łódzki

Traugutta 5 (Krótka m. 10.) tel. 170-37
נעמט אָן פון 11—2 און פון 4—7 אָ. — געוועזענער אַסיסטענט ביי מיסטער עמאַלען (היהנער-אויג-אַנשטאַלט אין לאָנדאָן). — ספּעציאַליסט צו בעזייטיגען הונערל-אויגען און האָרנהויט, ווי אריינגעוואַקסענע נעגעלען שמערצען.

Dr. A. Mazur
וואַכאַדניאַ 67, — טעל. 166-01
נעמט אָן פון 10—2.30, 1 און 4—6 אָוונט
לעזונג אין אַלגעמיין דאַם פאַר „פאַלקס-פאַראַנאַנט"

Dr. Wołkowyski
צעגיעלניאַנאַ 25
טעלעפאָן 126-87
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט וועגערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע. אַלע-אַרט אַנאַליזע בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
נעמט אָן פון 8—2, און פון 6-9 אָוונד.
בעזונדער „וואַרטע-זאַל" פאַר פרויען.

Dr. Niewiażski
ספּעציאַליסט
פאַר סיפיליס, טריפער און מענער-שוואַכע
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
פאַר דאַמען ספּעציעלער וואַרטע-זאַל.
אַנדזשעיאַ 5 טעל. 159-40
נעמט אָן פון 8.10 1–3 5–9

אבאָנאַמענטס-פּרייז: [illegible] אַנאָנסען-פּרייז: [illegible]

Redaktor-wydawca S. Hamburski

Tłocznia S. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 86